

EKO-GEO Pracownia Geologii i Ochrony Środowiska
Anna Majka - Smuszkiewicz
Adres biura: 20-069 Lublin, ul. Leszczyńskiego 6/1
tel./fax (0-81) 532-77-32
email: info@ekogeo.com.pl
www.ekogeo.com.pl

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DLA
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY
CYCÓW
NA LATA 2022 – 2026**

Autorzy opracowania:

mgr inż. Anna Majka – Smuszkiewicz
z zespołem

Lublin 2022 r.

SPIS TREŚCI

1	WPROWADZENIE	4
1.1	CEL, ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA	5
1.2	METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	7
2	METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROGRAMU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA.....	7
3	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	9
4	CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM.....	11
5	ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA.....	22
5.1	OCHRONA KLIMATU I JAKOŚĆ POWIETRZA	22
5.2	ZAGROŻENIE HAŁASEM.....	23
5.3	POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	24
5.4	GOSPODAROWANIE WODAMI.....	24
5.4.1	Stan wód powierzchniowych	24
5.4.2	Stan wód podziemnych	28
5.5	GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	29
5.6	ZASOBY GEOLOGICZNE	301
5.7	GLEBY	312
5.8	GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	32
5.9	ZASOBY PRZYRODNICZE	34
5.10	ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI	41
5.11	ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU I NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIE ŚRODOWISKA	42
6	ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA OCENIANEGO DOKUMENTU	43
7	POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI POŚ.....	45
8	ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	47
9	ANALIZA I OCENA WPŁYWU USTALEŃ PROJEKTU POŚ NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA.....	53
9.1	WPŁYW NA BIORÓŻNORODNOŚĆ	54
9.2	WPŁYW NA ROŚLINY.....	545
9.3	WPŁYW NA ZWIERZĘTA.....	55

9.4	WPLYW NA OBSZARY CHRONIONE	557
9.5	WPLYW NA LUDZI	59
9.6	WPLYW NA WODY	61
9.7	WPLYW NA POWIETRZE	63
9.8	WPLYW NA POWIERZCHNIĘ ZIEMI	64
9.9	WPLYW NA KRAJOBRAZ	66
9.10	WPLYW NA KLIMAT	67
9.11	WPLYW NA KLIMAT AKUSTYCZNY.....	67
9.12	WPLYW NA ZASOBY NATURALNE	68
9.13	WPLYW NA GOSPODARKE ODPADAMI.....	69
9.14	WPLYW NA ZABYTKI	69
9.15	WPLYW NA DOBRA MATERIALNE.....	70
10	ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE PRAWDOPODOBNE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I KRAJOBRAZ	71
11	MOŻLIWE TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO.....	74
12	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	74
13	WYKAZ SKRÓTÓW.....	79
14	SPIS TABEL	79

1 Wprowadzenie

Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko została sporządzona na potrzeby postępowania prowadzonego w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cyców na lata 2022 – 2026.

Prognoza oddziaływania na środowisko jest elementem postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, prowadzonego obligatoryjnie równoległe do procedury opracowania dokumentów strategicznych z zakresu ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Obowiązek przeprowadzenia postępowania wynika z przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2022 poz. 1029 z późn. zm.). Sporządzanie Prognozy oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów jest obowiązkiem wynikającym z przepisów Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE w sprawie ocen oddziaływania na środowisko niektórych planów lub programów.

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko projektu POŚ wynika z zapisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2022 poz. 1029 z późn. zm.). Zgodnie z art. 46 ust. 3 ww. ustawy *projekty polityk, strategii, planu i programu innego niż wymienione w pkt 1 i 2, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie jest on bezpośrednio związany z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynika z tej ochrony* wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Z uwagi na położenie Gminy w obrębie obszarów chronionych w sieci Natura 2000, oraz prawdopodobieństwo znaczącego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony wymagane jest sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko przedmiotowego POŚ.

Konieczność sporządzenia oceny oddziaływania na środowisko wynika również z zapisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r, o ochronie przyrody (Dz.U. 2022 poz. 916 z późn. zm.). Art.33 ust. 3 ww. ustawy brzmi: *Projekty polityk, strategii, planów i programów oraz zmian do takich dokumentów, a także planowane przedsięwzięcia, które mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub obszarów, o których mowa w ust. 2, lub nie wynikają z tej ochrony, wymagają przeprowadzenia odpowiedniej oceny oddziaływania na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.*

Prognoza dotyczy terenu objętego Programem Ochrony Środowiska, czyli obszaru w granicach administracyjnych gminy Cyców oraz jej bezpośredniego otoczenia, w zasięgu

potencjalnych wzajemnych wpływów, co powoduje konieczność sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko POŚ.

W prognozie uwzględniono wymagania odnośnie zakresu i stopnia szczegółowości przekazane pismem Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 13 maja 2019 r., znak: WOOŚ.411.25.2019.MH

Uzgodnienia odnośnie zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny przekazał w piśmie z dnia 13.05.2019 r., znak: DNS-NZ.7016.72.2019.Mw.

1.1 Cel, zawartość opracowania

Zgodnie z art. 51 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, celem prognozy jest: analiza oraz ocena środowiska przyrodniczego ze wskazaniem istniejących problemów ochrony środowiska na obszarze programu, a także przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko, przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na obszar Natura 2000, a także na środowisko, mogących być rezultatem realizacji wskazanych celów Programu oraz rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, w tym także wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy. Reasumując, celem prognozy jest wskazanie możliwych rozwiązań najkorzystniejszych dla środowiska obszaru opracowania POŚ, poprzez identyfikację oraz ocenę przewidywanych oddziaływań ustaleń projektu POŚ na biotyczne i abiotyczne elementy środowiska oraz ludzi.

Szczegółowy zakres informacji wymaganych w prognozie wskazano w art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko. Zgodnie z tym artykułem prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

1. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązanie z innymi dokumentami,
2. Informację o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
3. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analiz skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
4. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
5. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Prognoza określa, analizuje i ocenia:

1. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,

2. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,

3. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,

4. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,

5. Przewidywane znaczące oddziaływanie, w tym oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

W Prognozie również przedstawiono:

1. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji omawianego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony Natura 2000 oraz integralność tego obszaru.

2. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy przy uwzględnieniu celów i geograficznego zasięgu planowanej zmiany oraz celów i przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralności tego obszaru.

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, informacje zawarte w prognozie powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości przedmiotowego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem.

1.2 Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Przy sporządzeniu prognozy zastosowano stacjonarno – analityczne metody prac.

Prognozę sporządzono w oparciu o dostępne materiały źródłowe: materiały planistyczne, informacje zamieszczone na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska, informacje na temat stanu środowiska obszaru objętego POŚ i terenów sąsiednich oraz literaturę.

W prognozie przyjęto założenie oceny porównawczej przewidywanych zmian w środowisku w odniesieniu do istniejącego stanu prawnego i rzeczywistego. Ocena porównawcza została wykorzystana w odniesieniu do tych zagadnień, dla których istnieją odpowiednie dane wyjściowe – przeprowadzone były badania pomiarowe w ramach monitoringu środowiska. W oparciu o dostępną wiedzę skoncentrowano się na szczegółowym przeanalizowaniu wpływu wskazanych celów i kierunków interwencji na środowisko, przy założeniu, że zostaną one docelowo zrealizowane.

2 Metody analizy skutków realizacji postanowień Programu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Wdrażanie Programu będzie podlegało regularnej ocenie poprzez sporządzenie Raportu z realizacji Programu co 2 lata w ramach którego nastąpi:

- określenie stopnia wykonania przedsięwzięć/działań,
- określenie stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analiza przyczyn tych rozbieżności.

Wdrażanie rozwiązań przewidzianych w omawianym POŚ wymaga stałego monitorowania oraz szybkiej reakcji w przypadku pojawiania się rozbieżności pomiędzy projektowanymi rezultatami a stanem rzeczywistym.

Podstawą właściwej oceny wdrażania założeń Programu ochrony środowiska, a także określenia problemów w osiągnięciu założonych celów jest prawidłowy system sprawozdawczości, oparty na zestawie określonych wskaźników. Powinien on zapewnić stałą kontrolę jakości zarządzania środowiskiem planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych oraz pozwolić regulować działalność podmiotów, a jednocześnie ułatwić funkcjonowanie systemu wydawania decyzji, udzielania zezwoleń i egzekucji.

POŚ określa zasady oceny i monitorowania efektów jego realizacji. W dokumencie tym zaproponowano wskaźniki ilościowe i jakościowe, które powinny pozwolić określić stopień realizacji poszczególnych działań. Ocena realizacji POŚ na podstawie wyznaczonych wskaźników wymaga dobrej współpracy wszystkich zaangażowanych instytucji. Zamieszczone

w dokumencie propozycje wskaźników monitorowania jego realizacji są właściwe i pozwalają w pełni ocenić zmiany, jakie nastąpią w środowisku w wyniku ich realizacji.

3 Ogólna charakterystyka projektowanego dokumentu

Program Ochrony Środowiska dla gminy Cyców na lata 2022 – 2026 został opracowany w oparciu o Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (Ministerstwo Środowiska, 2 września 2015 r.).

Zgodnie z Wytycznymi MŚ, Program charakteryzuje się zwięzłą strukturą, uwzględniającą w możliwie dużym stopniu strukturę tabelaryczną omawianych zagadnień. Układ dokumentu jest zgodny z zalecanym w Wytycznych i zawiera następujące merytoryczne rozdziały:

- Streszczenie
- Wstęp
- Ocenę stanu środowiska
- Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie
- System realizacji programu ochrony środowiska

Ocenę stanu środowiska przeprowadzono pod kątem dziesięciu podstawowych obszarów przyszłej interwencji: (I) ochrona klimatu i jakości powietrza, (II) zagrożenia hałasem, (III) pola elektromagnetyczne, (IV) gospodarowanie wodami, (V) gospodarka wodno-ściekowa, (VI) zasoby geologiczne, (VII) gleby, (VIII) gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, (IX) zasoby przyrodnicze, (X) zagrożenia poważnymi awariami; w ramach których będą realizowane zadania z zakresu ochrony środowiska. Uwzględniono również adaptacje do zmian klimatu i nadzwyczajne zagrożenia środowiska.

Ocena stanu środowiska zawiera w każdym wskazanym obszarze analizę SWOT, a także końcową ocenę potrzeby realizacji kierunków działań wskazywanych w Wytycznych w kontekście przeprowadzonej dla obszaru gmin analizy.

W podobnym układzie – dziesięciu przyszłych podstawowych obszarów interwencji – przedstawiono cele POŚ na lata 2022-2026. W każdym obszarze sformułowano cel szczegółowy, w ramach którego wskazano główne kierunki działań oraz typy zadań, które będą realizowane na terenie Gminy.

W POŚ zawarto również tabele finansowe wraz z harmonogramem realizacji zadań własnych organu opracowującego POŚ.

Rozdział poświęcony systemowi realizacji programu ochrony środowiska zawiera informacje na temat zarządzania wdrażaniem programu, współpracy z interesariuszami, monitorowania efektów wdrażania programu (wraz z zestawieniem wskaźników monitoringu), informacje o częstotliwości okresowej sprawozdawczości.

Główne cele POŚ przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1 Główne cele i kierunki POŚ

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji
Klimat i powietrze	Zmniejszenie niskiej emisji	Zmniejszenie niskiej emisji z transportu
		Zmniejszenie niskiej emisji z budynków użyteczności publicznej oraz komunalnych
	Rozwój odnawialnych źródeł energii	Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
Klimat akustyczny	Zapewnienie mieszkańcom dobrego klimatu akustycznego	Zmniejszenie emisji hałasu z transportu drogowego
Gospodarka wodno-ściekowa	Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych	Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki
		Rozbudowa infrastruktury oczyszczania ścieków
Gospodarka odpadami	Racjonalna gospodarka odpadami	Ograniczenie ilości odpadów trafiających bezpośrednio na składowisko oraz zmniejszenie uciążliwości odpadów
		Likwidacja azbestu
Zasoby przyrodnicze	Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych	Ochrona pomników przyrody
Edukacja ekologiczna	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy	Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców

Źródło opracowanie własne

4 Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym

Cele operacyjne wskazane w POŚ są zgodne z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu wspólnotowym, krajowym, wojewódzkim i regionalnym.

Dokumenty wspólnotowe

- Agendy ONZ 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Dokument Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (*Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*) przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Nowa wizja rozwoju nakreślona w Agendzie koncentruje się na pięciu wielkich zmianach transformacyjnych określonych, jako zasada 5P (*People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership*).

Artykuł 21 Agendy uznaje odpowiedzialność każdego państwa za jej realizację na poziomie krajowym, regionalnym i globalnym, z uwzględnieniem realiów, możliwości i stopnia rozwoju, w oparciu o poszanowanie narodowych polityk i priorytetów rozwoju.

Wyzwania dla krajów

- Wyznaczenie celów rozwojowych na szczeblu krajowym, które będą nawiązywać do celów zrównoważonego rozwoju przyjętych wraz z Agendą 2030.
- Zapewnienie monitorowania postępów na szczeblu krajowym – dobór wskaźników, wdrożenie odpowiedniego systemu monitorowania i raportowania.
- Budowanie partnerstwa administracji, biznesu i innych interesariuszy na rzecz nowego modelu rozwoju i realizacji SDGs.

- Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/591 z dnia 6 kwietnia 2022 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2030 r.

Dokument wszedł w życie dnia 2 maja 2022 r.

Przedstawiony w Decyzji Program nazywany jest jako „8. Program działań w zakresie środowiska” lub „8. EAP”.

Wniosek wspiera cele **Europejskiego Zielonego Ładu** w zakresie środowiska i klimatu. Jest okazją do ponownego wyrażenia zaangażowania UE w realizację **wizji na rok 2050** zawartej w poprzednim programie, tj. 7. EAP, tj. zapewnienia wszystkim dobrostanu przy jednoczesnym poszanowaniu granic możliwości planety.

We wniosku dotyczącym 8. EAP wezwano do aktywnego zaangażowania wszystkich zainteresowanych stron na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, aby zapewnić skuteczne wdrażanie unijnych przepisów dotyczących klimatu i środowiska. Stanowi on podstawę UE do realizacji agendy **ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030** i jej **celów zrównoważonego rozwoju**.

Wniosek dotyczący 8. EAP ma na celu przyspieszenie przejścia na neutralną dla klimatu, zasobooszczędną i regeneracyjną gospodarkę, która będzie dawać planecie więcej, niż sama z niej czerpie. Uznaje się w nim, że dobrostan i dobrobyt człowieka zależą od zdrowych ekosystemów, w których funkcjonujemy.

Opierając się o założenia Europejskiego Zielonego Ładu w 8. EAP przedstawiono sześć priorytetów, którymi są:

1. osiągnięcie celu redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. oraz **neutralności klimatycznej do 2050 r.**
2. wzmocnienie **zdolności przystosowawczych**, zwiększenie **odporności i zmniejszenie podatności na zmianę klimatu**
3. dążenie do **modelu regeneracyjnego wzrostu**, uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów i degradacji środowiska oraz przyspieszenie przejścia na **gospodarkę o obiegu zamkniętym**
4. osiągnięcie **zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń**, w tym zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby, oraz ochrona zdrowia i dobrostanu Europejczyków
5. ochroną, zachowanie i przywrócenie **różnorodności biologicznej** oraz **wzmocnienie kapitału naturalnego** (zwłaszcza powietrza, wody, gleby oraz ekosystemów leśnych, słodkowodnych, podmokłych i morskich)
6. **redukcja presji na środowisko i klimat** związanej z produkcją i konsumpcją (zwłaszcza w dziedzinie energii, rozwoju przemysłowego, mieszkalnictwa i infrastruktury, mobilności i systemu żywnościowego).

– **Plan ochrony zasobów wodnych Europy** (przyjęty przez Komisję Europejską 14 listopada 2012 r.),

Główną przesłanką do opracowania planu ochrony zasobów wodnych Europy jest niezadowolający stan wód w Unii Europejskiej, zarówno w odniesieniu do jakości wód, jak i ilości zasobów wodnych. Z uwagi na fakt, że założony cel ramowej dyrektywy wodnej, polegający na osiągnięciu dobrego stanu wód do roku 2015 nie został osiągnięty, Komisja zaproponowała plan ochrony zasobów wodnych Europy.

Plan zawiera przegląd projektów realizowanych w pięciu obszarach, z których każdy łączy się z zaleceniami planu ochrony zasobów wodnych tj.:

- poprawa jakości wody,

- zielona infrastruktura związana z zasobami wodnymi,
- oszczędność zasobów wodnych,
- ponowne wykorzystywanie zasobów wody,
- zarządzanie narzędziami efektywnego wykorzystania wody.

W perspektywie długofalowej plan ochrony zasobów wodnych ma doprowadzić do zrównoważenia wszystkich działań, które mają wpływ na wodę, zapewniając w ten sposób dostępność wody dobrej jakości.

– Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 jest wszechstronnym, ambitnym i długoterminowym planem mającym na celu ochronę przyrody i odwrócenie procesu degradacji ekosystemów. Celem strategii jest odbudowa bioróżnorodności w Europie do 2030 r. poprzez zastosowanie konkretnych działań i wypełnienie zobowiązań.

Dzięki unijnej strategii różnorodność biologiczna w Europie ma zostać odbudowana do 2030 r. dla dobra ludzi, klimatu i planety.

W kontekście przewidywanej sytuacji po pandemii COVID-19 celem strategii jest budowanie odporności naszych społeczeństw na przyszłe zagrożenia, takie jak:

- skutki zmian klimatu,
- pożary lasów,
- brak bezpieczeństwa żywnościowego,
- występowanie chorób – w tym poprzez ochronę dzikiej fauny i flory i zwalczanie

nielegalnego handlu dziką fauną i florą.

W strategii zawarto konkretne zobowiązania i działania, które należy zrealizować do 2030 r.

Utworzenie w całej UE większej sieci obszarów chronionych na lądzie i na morzu

UE powiększy istniejące obszary Natura 2000, z uwzględnieniem ścisłej ochrony obszarów o bardzo dużej bioróżnorodności i wartości klimatycznej.

Rozpoczęcie planu odbudowy zasobów przyrodniczych

UE zamierza przywrócić do 2030 r. zdegradowane ekosystemy oraz zarządzać nimi w sposób zrównoważony przy pomocy konkretnych zobowiązań i działań. Zwróci przy tym uwagę na główne czynniki powodujące utratę bioróżnorodności.

Dokumenty strategiczne poziomu krajowego

– **Koncepcja rozwoju kraju do 2050 r.** jest obecnie w trakcie opracowywania i powinna zostać przyjęta przez Radę Ministrów do końca 2023 r. Dokument określi globalne trendy rozwojowe, ich potencjalny wpływ na Polskę oraz możliwe scenariusze rozwoju w perspektywie 30 lat. Koncepcja będzie zawierać wizję możliwych ścieżek rozwoju

kraju oraz stan wiedzy na temat wpływu czynników globalnych na kształtowanie się sytuacji społeczno-gospodarczej oraz środowiskowo-przestrzennej.

Dokument będzie stanowił podstawę do przygotowania strategii rozwojowych. Rekomendacje w nim zawarte dotyczące sposobów, celów i kierunków działania podmiotów publicznych będą wykorzystywane przy aktualizacji strategii średniookresowych Rządu oraz będą stanowić punkt odniesienia przy opracowaniu strategii innych podmiotów publicznych (m.in. samorządów terytorialnych) oraz prywatnych.

**– Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) –**

SOR – została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego określającym cele, kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego w perspektywie średniookresowej.

W Strategii zawarte są rekomendacje dla realizacji polityk publicznych. Przyjęcie SOR zapoczątkowało również wdrażanie podejścia projektowego w administracji publicznej.

Strategie zintegrowane

W nowym systemie zarządzania rozwojem, następnym poziomem zarządzania stanowi dziewięć zintegrowanych strategii rozwoju, uszczegóławiających SOR w priorytetowych obszarach rozwojowych. Wśród nich siedem zostało zaktualizowanych, są to:

- Polityka ekologiczna państwa 2030 – Strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (Ministerstwo Klimatu i Środowiska), przyjęta przez Radę Ministrów 16 lipca 2019 r.;

Celem głównym Polityki Ekologicznej Państwa 2030 jest **rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców**, który odpowiada wprost celowi z obszaru „Środowisko” w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). PEP2030 doprecyzowuje zapisy SOR i przedstawia praktyczne rozwiązania dla poszczególnych kierunków interwencji.

Ujęto je w trzech celach środowiskowych, dodatkowo wspieranych przez dwa cele horyzontalne:

- Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;
- Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych;

- 2 cele horyzontalne: (1) Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa, (2) Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej), przyjęta przez Radę Ministrów 17 września 2019 r.;

W przyjętej przez rząd „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” wskazano nowy model rozwoju regionalnego Polski. Przewidziano w nim rozwój naszego kraju jako społecznie i terytorialnie zrównoważony, dzięki któremu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich regionów. Celem takiego modelu jest wspomaganie w szczególności obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego, bo utraciły swoje funkcje społeczno-gospodarcze (np. przestały być miastami wojewódzkimi) przez co stały się mniej odporne na różne zjawiska kryzysowe (np. negatywne skutki procesów demograficznych).

W KSRR 2030 odzwierciedlenie znajdują postanowienia SOR określone w filarze rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony. Projekt KSRR 2030 został poddany szerokim konsultacjom społecznym. W okresie od 17 grudnia 2018 r. do 31 stycznia 2019 r. zorganizowano spotkania konsultacyjne we wszystkich województwach (w sumie 16 spotkań). Posłużyły one prezentacji proponowanych działań na rzecz rozwoju regionalnego oraz zebraniu uwag i komentarzy uczestników procesu konsultacji. Łącznie we wszystkich spotkaniach uczestniczyło ok. 1700 osób.

Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.

- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu 2030 (Ministerstwo Infrastruktury), przyjęta przez Radę Ministrów 24 września 2019 r.;

- Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju.

Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań:

- budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;
- poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;

- zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego);
- poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów;
- ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko;
- poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Wdrożenie tych działań wynika z potrzeby nadrobienia zaniechań z przeszłości oraz wpisania się w nowe trendy technologiczne oraz gospodarcze w Europie i na świecie, a także z konieczności uniknięcia pułapek rozwojowych.

W pierwszej kolejności wysiłki inwestycyjne będą skoncentrowane głównie na nadrobieniu zaległości infrastrukturalnych dotyczących zwiększenia dostępności transportowej w Polsce (drogi, koleje, lotniska, śródlądowe drogi wodne, porty morskie i śródlądowe) i na zorganizowaniu podstawowej infrastruktury zintegrowanego systemu transportowego.

Chodzi o to, aby etapowo – do 2030 r. – możliwe było zwiększenie dostępności transportowej kraju, zapewnienie zrównoważonego rozwoju poszczególnych gałęzi transportu oraz poprawienie warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów.

W dokumencie zawarto konkretne projekty strategiczne mające na celu stworzenie spójnej sieci autostrad, dróg ekspresowych i linii kolejowych o wysokim standardzie, rozwiniętej sieci lotnisk, portów morskich i żeglugi śródlądowej oraz systemów transportu publicznego. Założono realizację 22 projektów strategicznych wynikających ze Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i nowych projektów, kluczowych dla rozwoju systemu transportowego Polski.

Dokument wskazuje także na nowoczesne rozwiązania ułatwiające funkcjonowanie całego sektora transportowego, zmniejszające jego negatywny wpływ na środowisko i klimat, tak aby możliwe było stworzenie zrównoważonego systemu transportowego kraju do 2030 r.

- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi), przyjęta przez Radę Ministrów 15 października 2019 r.;

Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa prezentujący cele, kierunki interwencji oraz działania, jakie powinny zostać podjęte w perspektywie roku 2030. Dokument został opracowany w uzgodnieniu z ówczesnym Ministrem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 oraz z 2022 r. poz. 1079) i zastąpiła Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020 przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839). SZRWiR 2030 została opracowana na podstawie zasad opisanych w dokumencie Aktualizacja strategii rozwoju wynikająca z przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego

Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), który został przyjęty uchwałą nr 65 Komitetu Koordynacyjnego do spraw Polityki Rozwoju z dnia 23 maja 2017 r.

W strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Działania SZRWIR 2030 będą finansowane z krajowych i zewnętrznych środków publicznych, do których należą m.in. środki pochodzące z budżetu UE na lata 2021-2027 (w tym m.in. Wspólnej Polityki Rolnej, polityki spójności, wspólnej polityki rybołówstwa oraz środki w ramach programu „Horyzont Europa”). Wsparciem dla finansowania z poziomu kraju będą środki rozwojowe jednostek samorządu terytorialnego i środki prywatne.

W planowanych działaniach do 2030 r. przewidziano:

- utrzymanie zasady, że podstawą ustroju rolnego będą gospodarstwa rodzinne;
- wspieranie zrównoważonego rozwoju małych, średnich i dużych gospodarstw rolnych;
- większe niż dotychczas wykorzystanie potencjału sektora rolno-spożywczego dzięki rozwojowi nowych umiejętności i kompetencji jego pracowników, a także przez wykorzystanie najnowszych technologii w produkcji i zastosowanie rozwiązań cyfrowych oraz tworzenie warunków do kreowania innowacyjnych produktów;
- budowanie konkurencyjnej pozycji polskiej żywności na rynkach zagranicznych, której znakiem rozpoznawczym będzie wysoka jakość i nawiązanie do najlepszych polskich tradycji, a także dostosowanie produktów rolno-spożywczych do zmieniających się wzorów konsumpcji (np. rosnącego zainteresowania żywnością ekologiczną);
- prowadzenie produkcji rolniczej i rybackiej z poszanowaniem zasad ochrony środowiska oraz dostosowanie sektora rolno-spożywczego do zmian klimatu, w tym m.in. w zakresie dostępności do wody;
- dynamiczny rozwój obszarów wiejskich we współpracy z miastami, którego efektem będzie stabilny i zrównoważony wzrost gospodarczy, zapewniający każdemu mieszkańcowi wsi godną pracę, a mieszkańcom miast dostęp do zdrowej, polskiej żywności;
- tworzenie warunków do poprawy mobilności zawodowej mieszkańców wsi oraz wykorzystywania przez nich szans na rozwój i zmianę kwalifikacji, wynikających z powstawania nowych sektorów gospodarki (jak np. biogospodarki).

Przyjęty dokument pozwala w sposób spójny i komplementarny zaadresować zakres interwencji publicznych finansowanych ze środków krajowych i wspólnotowych w perspektywie finansowej UE 2021-2027, przez co odgrywa ważną rolę w procesie programowania środków funduszy UE wdrażanych z poziomu krajowego i regionalnego.

- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego), przyjęta przez Radę Ministrów 27 października 2020 r.;

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi **wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków**, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Cel główny SRKS2030 doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;

Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej), przyjęta przez Radę Ministrów 14 grudnia 2020 r.;

Działania wskazane w SRKS mają wspierać zaangażowanie obywatelskie, zachęcać do współpracy oraz wzmacniać kreatywność Polaków. Strategia jest dokumentem wielowymiarowym, zakładającym skoordynowaną interwencję publiczną w obszarach dotychczas niedocenianych lub niewystarczająco akcentowanych w dokumentach horyzontalnych.

- Polityka energetyczna Polski do 2040 r. (Ministerstwo Klimatu i Środowiska), przyjęta przez Radę Ministrów 2 lutego 2021 r.;

Celem Polityki Energetycznej Polski do 2040 r. jest bezpieczeństwo energetyczne - przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko - biorąc pod uwagę optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych. Cel główny doprecyzowuje osiem kierunków polityki podzielonych na obszary i dodatkowo uszczegółowionych przez dwanaście projektów strategicznych. Stanowią one rozszerzenie listy projektów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z obszaru „Energia”.

Kierunek 1: Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych;

Kierunek 2: Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej;

Kierunek 3: Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej oraz paliw ciekłych;

Kierunek 4: Rozwój rynków energii;

Kierunek 5: Wdrożenie energetyki jądrowej;

Kierunek 6: Rozwój odnawialnych źródeł energii;

Kierunek 7: Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji;

Kierunek 8: Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.

Strategie zintegrowane łączą planowanie społeczne, gospodarcze, przestrzenne i uwzględniają powiązania pomiędzy różnymi sektorami. Dzięki temu pozwalają one na lepszą koordynację

i większą skuteczność działania. Wszystkie rządowe programy rozwoju i polityki publiczne powinny być zgodne z zapisami strategii zintegrowanych. Według stanu na koniec marca 2022 r. Rada Ministrów przyjęła 13 polityk publicznych, 88 programów rozwoju, w tym 49 programów wieloletnich.

Cele realizacyjne wskazane w POŚ wpisują się w ww. omówione dokumenty.

Dokumenty strategiczne poziomu wojewódzkiego

– Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020

(Uchwała Nr CCLXXXVIII/5735/2018 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 24 lipca 2018 r.)

Osie priorytetowe wyznaczone w ramach RPOWL:

1. Badania i Innowacje,
2. Cyfrowe Lubelskie,
3. Konkurencyjność przedsiębiorstw,
4. Energia przyjazna środowisku,
5. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna,
6. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów,
7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego,
8. Mobilność regionalna i ekologiczny transport,
9. Rynek pracy,
10. Adaptacyjność przedsiębiorstw i pracowników do zmian,
11. Włączenie społeczne,
12. Edukacja, kwalifikacje i kompetencje,
13. Infrastruktura społeczna,
14. Pomoc techniczna.

– Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego

(Uchwała Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.)

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego w sferze Środowisko przyrodnicze sprecyzowany został: cel główny i cele szczegółowe.

Cel główny:

1. Wzbogacanie i racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi uwzględniające potrzeby przyszłych pokoleń.

2. Utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu.

3. Zintegrowana ochrona jakości środowiska życia człowieka.

4. Wzmocnienie stabilności środowiska przyrodniczego.

Cele szczegółowe:

- a) Zabezpieczenie potrzeb wodnych regionu.
- b) Harmonijne zagospodarowanie przestrzeni krajobrazowej.
- c) Powiększanie zasobów leśnych.
- d) Ochrona i wykorzystanie naturalnych zasobów uzdrowiskowych.
- e) Utrzymanie walorów obszarów wyróżniających się szczególnymi cechami przyrodniczymi i krajobrazowymi.
- f) Integrowanie regionalnego systemu obszarów chronionych z systemami krajowymi i europejskimi.
- g) Przywrócenie walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszarom zdegradowanym i o zniekształconych stosunkach ekologicznych.
- h) Zwiększenie odporności środowiska na antropopresję oraz poziomu bezpieczeństwa przed ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi.
- i) Zapewnienie prawidłowego funkcjonowania ekosystemów w miastach.

– **Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027** (Uchwała Nr XII/201/2019 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 3 grudnia 2019 r.).

Celem strategicznym zaktualizowanego POŚ jest *Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) oraz harmonizacja rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych*. Jako priorytetowe obszary przyszłej interwencji w ramach Programu Ochrony Środowiska wskazuje się:

Ochrona klimatu i jakości powietrza (OKJP)

- poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu

- zagrożenia hałasem

- poprawa klimatu akustycznego w województwie lubelskim

- pola elektromagnetyczne (PEM)

- ochrona przed polami elektromagnetycznymi

- gospodarowanie wodami (GW)

- osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych

- ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą

- gospodarka wodno- ściekowa (GWS)

- prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno- ściekowej

- zasoby geologiczne (ZG)

- racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

- gleby (GL)

- ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu

- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)

- gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa lubelskiego

- zasoby przyrodnicze (ZP)

- ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej

- prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

- zwiększenie lesistości

- zagrożenia poważnymi awariami (PAP)

- ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków.

– **Plan gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2022** (Uchwała XXIV/349/2016 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 2 grudnia 2016 r.).

Cele główne wskazane w PGO to:

- racjonalne gospodarowanie odpadami,

- zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.,

- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Zadania przedstawione w POŚ są spójne z założeniami ww. dokumentów.

Dokumenty strategiczne poziomu regionalnego

Przedstawione poniższej dokumenty strategiczne poziomu regionalnego warunkują skuteczną realizację Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cyców:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Cyców,

- Plan gospodarki niskoemisyjnej Gminy Cyców,

- Aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Cyców na lata 2015-2032

5 Istniejący stan środowiska

5.1 Ochrona klimatu i jakość powietrza

Celem uzyskania informacji o poziomach stężeń substancji zanieczyszczających powietrze co roku wykonywana jest ocena jakości powietrza. Zmiany stanu powietrza monitorowane są w ramach państwowego monitoringu środowiska, przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Od 2010 r. ocena jakości prowadzona jest w strefach. Gmina Cyców zaliczana jest do strefy lubelskiej.

Wynikowe klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy lubelskiej, uzyskane w ocenach rocznych dokonanych z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia i w celu ochrony roślin przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 2 Klasyfikacja strefy lubelskiej wg kryterium ochrony zdrowia i roślin

Kryterium ochrony	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru strefy lubelskiej													
	SO ₂	NO ₂	NO _x	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5	O ₃	O ₃ **
zdrowia	A	A		A	A	A	A	A	A	A	C	A	A	D2
roślin	A		A										A	D2

Źródło WIOŚ Lublin

Objaśnienia:

*wg poziomu docelowego

**wg poziomu celu długoterminowego

klasa A – klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach poniżej poziomu dopuszczalnego bądź docelowego,

klasa B - klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach powyżej poziomu dopuszczalnego, lecz nie przekraczających poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji

klasa C – klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach powyżej poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji, powyżej poziomu docelowego, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony o stężeniach powyżej poziomu dopuszczalnego,

klasa C1 – klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach powyżej poziomu dopuszczalnego dla fazy II

Klasa D2 - klasa strefy dla ozonu o stężeniach przekraczających poziom celu długoterminowego.

Jak widać w powyższej tabeli dla większości badanych zanieczyszczeń w strefie lubelskiej wg kryterium ochrony zdrowia, nie odnotowano przekroczeń i stwierdzono dla nich klasę wynikową A. Jedynie dla benzo(a)pirenu stwierdzono niższą klasę wynikową – C. Niezadowalająca pyłowa jakość powietrza (benzo/a/piren w pyłe) pochodzi głównie z lokalnych kotłowni i gospodarstw indywidualnych („niska emisja”) i charakteryzuje się sezonowością – wyraźnie wzrasta w sezonie grzewczym.

Pod względem zanieczyszczenia powietrza pyłem PM2,5 strefę lubelską, według poziomu dopuszczalnego wynoszącego 25 µg/m³, zaliczono do klasy A. Odnosząc uzyskane wyniki pomiarów do poziomu dopuszczalnego dla fazy II, określonego dyrektywą 2008/50/WE w wysokości 20 µg/m³, należy stwierdzić, że wystąpiło przekroczenie poziomu dopuszczalnego.

Z tego względu strefę lubelską dla pyłu PM_{2,5}, według poziomu dopuszczalnego dla fazy II, zaliczono do klasy C1.

Z kolei ocena jakości powietrza za rok 2020 ze względu na kryteria mające na celu ochronę roślin, dla wszystkich zanieczyszczeń strefę lubelską zaliczono do klasy A. Wystąpiły natomiast przekroczenia poziomu celu długoterminowego dla ozonu – klasa D2.

Na terenie Gminy źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza są: kotłownie niewielkich zakładów (zanieczyszczenia: pył, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla), paleniska domowe, kotłownie obiektów publicznych (zanieczyszczenia: pył, dwutlenek siarki, tlenek azotu, tlenek węgla), transport samochodowy oraz ciągniki rolnicze-uprawa roli (zanieczyszczenia: tlenki azotu, tlenek węgla, węglowodory, pył, śladowo związku ołowiu).

Na obszarze Gminy dochodzi do okresowej emisji uciążliwych zapachów (spalanie różnego rodzaju materiałów, w tym z tworzyw sztucznych, w paleniskach i na posesjach gospodarstw indywidualnych, zagospodarowanie rolnicze obornika i gnojowicy).

5.2 Zagrożenie hałasem

Na terenie Gminy Cyców brak jest pomiarów hałasu. Jednak warto zwrócić uwagę, iż hałas jest uważany za czynnik zanieczyszczający środowisko naturalne. Jego szkodliwość zależy od natężenia, częstotliwości, długości trwania oraz cech odbiorcy. Ze względu na źródło pochodzenia hałas dzielimy na:

1. Hałas drogowy

Hałas drogowy jest tworzony przez środki komunikacji samochodowej i transportowej poruszające się po drogach, nie będących drogami kolejowymi. Wpływ na poziom hałasu komunikacyjnego ma przede wszystkim natężenie ruchu, złożoność układu drogowego, a także stan nawierzchni dróg. Nie bez znaczenia jest również stan techniczny pojazdów

2. Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy stanowi niewielką część czynników wpływających na środowisko akustyczne. Najbardziej uciążliwymi dla środowiska źródłami hałasu są różnego rodzaju urządzenia tj.: urządzenia chłodnicze, sprężarkownie, maszyny i urządzenia stolarskie, instalacje wentylacji ogólnej, urządzenia nagłaśniające.

Oddziaływanie to nie wpływa na klimat akustyczny całej gminy, lecz ma charakter lokalny. Działalność tych podmiotów kształtuje klimat akustyczny jedynie terenów leżących w bezpośrednim ich sąsiedztwie.

Kopalnia węgla w miejscowości Stefanów i tartak w miejscowości Głębokie nie przekraczają dopuszczalnych poziomów emisji hałasu.

Pomiary poziomu hałasu przemysłowego na ogół wykonywane są po skargach i protestach osób narzekających na głośną firmę, na terenie Gminy Cyców takich zgłoszeń nie było.

5.3 Pola elektromagnetyczne

Gmina Cyców włączona jest do krajowego systemu energetycznego za pomocą linii wysokiego napięcia 110kV łącząca GPZ 220/110 kV Horodyszczce i GPZ 110 kV/Sn Bogdanka. W Cycowie zlokalizowana jest stacja rozdzielczo-transformatorowa 30/15 kV łączy ona przy pomocy napowietrznych linii 30 kV GPZ: Rejowiec, Biskupice i Lublin. GZP Cyców zasila 6 linii magistralnych 15 kV wyprowadzonych z Cycowa promieniście w kierunku GZP-tów sąsiednich.

Z przebiegiem przez teren Gminy linii elektromagnetycznych napowietrznych wiąże się konieczność zachowania odpowiednich stref ochronnych, w tym przed oddziaływaniem pola elektromagnetycznego wzdłuż napowietrznych linii wysokiego napięcia 110 kV, stref wolnych od zabudowy dla linii średniego napięcia 15 kV oraz stref ochronnych od elementów palnych obiektów w przypadku stacji transformatorowych napowietrznych.

W podsumowaniu stwierdzić należy, że bliskie położenie źródeł energii elektrycznej SN 15 kV, dobry stan techniczny tych źródeł oraz dobry stan systemu magistralnych linii SN zasilających Gminę stanowią grupę pozytywnych uwarunkowań zewnętrznych rozwoju Gminy. Istniejąca infrastruktura elektroenergetyczna umożliwi rozbudowę sieci elektroenergetycznej i budowę nowych stacji transformatorowych, które pozwolą m.in. na rozwój inwestycji oraz budownictwa mieszkaniowego na nowych terenach inwestycyjnych.

Do najpowszechniejszych źródeł promieniowania elektromagnetycznego należą linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia (110 kV i więcej), stacje nadawcze radiowe i telewizyjne oraz stacje bazowe telefonii komórkowej i stacje radiowego dostępu do Internetu.

Stacje elektroenergetyczne nie są źródłami pól o poziomach istotnych ze względów ochrony środowiska, ponieważ natężenia pól – elektrycznego i magnetycznego, maleją szybko wraz ze wzrostem odległości od linii elektroenergetycznych.

5.4 Gospodarowanie wodami

5.4.1 Stan wód powierzchniowych

Gmina Cyców jest położona w środkowo-wschodniej części dorzecza Wieprza. Obszar Gminy odwadniany jest przez rzekę Świnkę, której źródła znajdują się poza granicami Gminy. W granicach Gminy Świnka płynie na odcinku 15,5 km.

W Gminie Cyców znajdują się cztery jeziora:

1. Uściwierz
2. Uściwierzek
3. Świerszczów
4. Głębokie.

Na terenie Gminy Cyców występują torfianki. Duża ich ilość znajduje się w rejonie Jeziora Uściwierz, w okolicach Garbatówki oraz w okolicach Nowego Stręczyna i Starego Stręczyna.

Sieć rzeczną tworzą ciek: Świnka, Piwonia i Mogilnica.

Rzeka Świnka jest prawobrzeżnym dopływem rzeki Wieprz, a jej łączna długość to 41,16km. Rzeka Mogilnica jest również prawym dopływem Wieprza o łącznej długości 29,33 km. Rzeka Piwonia jest prawobrzeżnym dopływem rzeki Tyśmienicy, jej łączna długość wynosi 62,71 km.

Według podziału wprowadzonego w oparciu o Ramową Dyrektywę Wodną w obrębie Gminy Cyców znajdują się fragmenty 5 zlewni jednolitych części wód powierzchniowych:

- RW20001724569 - Świnka bez dopływu spod Kobyłki
- RW20002326636499 - Więzienny Rów A
- RW200023248235 - Piwonia od źródeł do dopł. ze stawu Hetman bez dopł. ze stawu Hetman z jez. Uściwierz, Bikcze, Łukie
- RW20001724529 - Mogilnica
- LW30718 - Sumin

Największą powierzchnię w granicach Gminy Cyców zajmuje JCWP o numerze RW20001724569 - Świnka bez dopływu spod Kobyłki.

Charakterystyka RW20001724569 Świnka bez dopływu spod Kobyłki (w oparciu o Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły) przedstawia się następująco:

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) – Świnka bez dopływu spod Kobyłki

- Typ – Potok nizinny piaszczysty (17)
- Europejski Kod JCWP – PLRW20001724569,
- Obszar dorzecza (kod i nazwa) – 2000, obszar dorzecza Wisły,
- Region wodny – region wodny Środkowej Wisły,
- Ekoregion – Równiny Wschodnie (16),
- Status – silnie zmieniona część wód,
- Ocena stanu – zły,
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – zagrożona.

Wpływ działalności antropogenicznej na stan JCW oraz brak możliwości technicznych ograniczenia wpływu tych oddziaływań generuje konieczność przesunięcia w czasie osiągnięć

środowiskowych przez JCW. Występująca działalność gospodarcza człowieka związana jest ściśle z występowaniem bogactw naturalnych, bądź przemysłem charakterystycznym dla obszaru.

Cele środowiskowe dla JCWP Świnka bez dopływu spod Kobyłki są następujące:

- Zachowanie oraz poprawa stosunków wodnych poprzez ograniczanie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodno- błotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzek, cieków wodnych, zbiorników wodnych i starorzeczy, ochrona funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; zachowanie lub przywracanie dobrego stanu ekologicznego wód.
- Ochrona i kształtowanie zadrzewień nadwodnych.
- Tworzenie i ochrona korytarzy ekologicznych, umożliwiających migrację gatunków.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2016 poz. 1911 ze zm.) termin osiągnięcia dobrego stanu został przedłużony do roku 2027.

Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych.

Działania podstawowe dla JCW wskazane w ww. rozporządzeniu to działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej oraz realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

Tabela 3 Jednolite części wód występujące na terenie Gminy Cyców oraz ich stan wg Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Lp.	Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP	Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Status	Typ JCWP	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1	Mogilnica	PLRW20001724529	SW0521	silnie zmieniona część wód	Potok nizinny piaszczysty (17)	zły	niezagrożona
2	Świnka bez dopł. spod Kobyłki	PLRW20001724569	SW0522	silnie zmieniona część wód	Potok nizinny piaszczysty (17)	zły	zagrożona
3	Piwonia od źródeł do dopł. ze stawu Hetman bez dopł. ze stawu Hetman z jez. Uściwierz, Bikcze, Łukie	PLRW200023248235	SW0536	silnie zmieniona część wód	Potoki i strumienie na obszarach będących pod wpływem procesów torfotwórczych (23)	zły	niezagrożona
4	Więzienny Rów a	PLRW20002326636499	SW1424	silnie zmieniona część wód	Potoki i strumienie na obszarach będących pod wpływem procesów torfotwórczych (23)	zły	niezagrożona

Według oceny ryzyka, nieosiągnięcie celów środowiskowych dotyczy jednej JCWP:

PLRW20001724569 Świnka bez dopł. spod Kobyłki – termin osiągnięcia dobrego stanu został przedłużony do roku 2027 z poniższym uzasadnieniem:
W zlewni JCWP występuje presja rolnicza. W programie działań zaplanowano wszystkie możliwe działania mające na celu ograniczenie tej presji tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2027. Etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności.

Monitoringiem Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie objęta była JCWP Świnka bez dopływu spod Kobyłki w roku 2015.

Tabela 4 Ocena stanu jednolitej części wód powierzchniowych Świnka bez dopływu spod Kobyłki RW20001724569

Kryteria JCWP	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena spełnienia wymagań dla obszarów chronionych	Stan ogólny
Świnka bez dopływu spod Kobyłki RW20001724569	IV	II	PPD	SŁABY	-	NIE	ZŁY

Źródło: WIOŚ Lublin (Raport o stanie środowiska woj. Lubelskiego w 2015 r.)

5.4.2 Stan wód podziemnych

Na terenie Gminy główny poziom użytkowy stanowi połączone czwartorzędowo – kredowe piętro wodonośne.

Na podstawie kryterium hydrodynamicznego, uwzględniającego system krążenia wód podziemnych, wyodrębniono jednostki hydrogeologiczne – jednolite części wód podziemnych (JCWPd). Według podziału na jednolite części wód podziemnych Gmina Cyców znajduje się w obrębie trzech jednostek: JCWPd 90, JCWPd 67 i JCWPd 75. Jej lokalizacja została przedstawiona na rysunku nr 5.

Tabela 5 Ocena stanu JCWPd

Identyfikator UE	Nazwa JCWPd	Ocena stanu ilościowego	Ocena stanu chemicznego	Ocena ryzyka
PLGW200090	90	dobry	dobry	Niezagrożona
PLGW200067	67	dobry	dobry	Niezagrożona
PLGW200075	75	dobry	słaby	Zagrożona

Źródło WIOŚ Lublin

Celem środowiskowym dla JCWPd jest dobry stan ilościowy i chemiczny.

Inwestycje, zrealizowane na terenie Gminy Cyców, nie oddziaływały negatywnie na cele środowiskowe przypisane JCWPd. W roku 2017 wody JCWPd 90 nie były badane. Monitoring diagnostyczny, prowadzony w roku 2016 wskazuje, że w obrębie JCWPd 90 występują wody o dobrym stanie chemicznym. Zasoby wód podziemnych w obrębie JCWPd 90, dostępne do zagospodarowania, wynoszą 675 140 m³/d. Zasoby są wykorzystywane w ok. 11,8%. Jak wskazują powyższe dane cel środowiskowy dla JCWPd 90 został osiągnięty.

Zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2016 poz. 1911 ze zm.) JCWPd 90 jest obszarem przeznaczonym do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę. Dla JCWPd ujmowanych na potrzeby zaopatrzenia ludności

w wodę przeznaczoną do spożycia, przypisano dodatkowy cel środowiskowy, którym jest utrzymanie stałych wartości wskaźników fizykochemicznych wód przeznaczonych do spożycia, aby zapobiec konieczności modyfikacji procesów uzdatniania wód lub wprowadzeniu uzdatniania wód podziemnych na ujęciach wód podziemnych.

Gmina Cyców leży w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 407 – Niecka Lubelska (Chełm – Zamość), który pełni funkcję polegającą na zachowaniu niezbędnych zasobów wód podziemnych o dobrej jakości. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 1 127,5 tys. m³/d.

5.5 Gospodarka wodno – ściekowa

Gospodarka wodna

Źródłem zaopatrzenia w wodę Gminy Cyców są trzy komunalne ujęcia wody znajdujące się w Cycowie (zaopatrywane miejscowości: Cyców, Cyców Kolonia Druga, Wólka Cycowska, Podgłębokie, Głębokie, Biesiadki), Ludwinowie (zaopatrywane miejscowości: Ludwinów, Stawek, Sewerynow, Nowy Streczyn, Stary Streczyn, Adamów, Barki, Bekiesza (część), Malinówka) i Świerszczowie (zaopatrywane miejscowości: Świerszczów, Swierszczów Kolonia, Ostrówek Podyski, Garbatówka, Kolonia Garbatówka, Wólka Nadrybska, Kopina, Zaróbka, Małków, Janowica, Stefanów, Zagórze, Bekiesza (część), Szczupak, Nadrybie Wieś (kilka gospodarstw z Gminy Puchaczów). Największym z nich jest ujęcie wody w Cycowie składające się z dwóch studni wierconych o wydajności 51,6 m³/h (głębokość studni 55 m) oraz 60 m³/h (głębokość 70 m), a ponadto stacji uzdatniania wody oraz pompowni. W Ludwinowie woda ujmowana jest za pomocą jednej studni głębinowej o głębokości 80 m i wydajności eksploatacyjnej Q=36 m³/h, natomiast w Świerszczowie wodę ujmuje się w dwóch studniach, z których eksploatowana jest studnia nr 2, a studnia nr 1 stanowi studnię awaryjną. Studnia SW1 o głębokości 65 m i wydajności 30 m³/h, studnia SW2 o głębokości 70 m i wydajności 32 m³/h.

Teren Gminy zwodociągowany jest w ponad 90%. W Gminie istnieją wodociągi grupowe o łącznej długości 216,97 km, do których podłączonych jest 2 551 przyłączy.

Zgodnie z Decyzją z dnia 01.04.2015 r. znak OS. 6341.14.3.2015 wydaną przez Starostę Łęczyńskiego ujęcie „Cyców” w miejscowości Cyców posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych w następujących ilościach:

- Q h max = 50,0 m³/h
- Q d śr = 630,0 m³/d
- Q d max = 740,0 m³/d
- Q r max = 24500,0 m³/rok

Zgodnie z Decyzją z dnia 20.10.2017 r. znak OS. 6341.40.6.2017 wydaną przez Starostę Łęczyńskiego ujęcie w miejscowości Ludwinów posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych w następujących ilościach:

- Q h max = 36,0 m³/h
- Q d śr = 720,0 m³/d
- Q r max = 26800,0 m³/rok

Zgodnie z Decyzją z dnia 04.10.2017 r. znak OS. 6341.41.5.2017 wydaną przez Starostę Łęczyńskiego ujęcie w miejscowości Świerszczów posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych w następujących ilościach:

- Q h max = 32,0 m³/h
- Q d śr = 720,0 m³/d
- Q r max = 26800,0 m³ /rok

Wszystkie powyższe ujęcia mają wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej.

W 2022r. na zlecenie Gminy Cyców firma Hydroanalizy Sp. z o.o. wykonała Analizy ryzyka dla trzech ujęć wody znajdujących się na terenie gminy Cyców. Zgodnie z zapisami ustawy Prawo wodne, dokumenty te zostały przesłane do Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie. W odpowiedzi gmina otrzymała informację, że Wojewoda Lubelski przyjął niniejsze dokumenty bez uwag oraz, że z przedstawionych dokumentów nie wynika potrzeba ustanawiania stref ochrony pośredniej dla tych ujęć.

Na terenie Gminy Cyców z sieci wodociągowej korzysta 97,2% mieszkańców (GUS).

Gospodarka ściekowa

Gmina Cyców posiada sieć kanalizacyjną o długości 20,40 km, na którą składa się 413 przyłączy. Wskaźnik skanalizowania Gminy wynosi ok. 17,6%. Skanalizowane są miejscowości Cyców i Wólka Cycowska (osiedle domów jednorodzinnych), Świerszczów, Świerszczów Kolonia, Kopina.

Rozwój kanalizacji w Gminie znacznie odbiega od przyrostu sieci wodociągowej i w związku z tym działania w zakresie budowy infrastruktury kanalizacyjnej powinny ulec zintensyfikowaniu w najbliższej perspektywie. W Gminie Cyców znajdują się 4 oczyszczalnie ścieków, w tym 2 wymagają modernizacji:

- Cyców – oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna gminna, o przepustowości 150 m³/d, wybudowana w roku 1993, przebudowana i zmodernizowana w 2021r. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Świnka;

- Oczyszczalnia przy Państwowym Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Podgłębokim – oczyszczalnia kontenerowa o przepustowości 30 m³/d, wybudowana w roku 1987;

- Wólka Cycowska – oczyszczalnia kontenerowa o przepustowości 50 m³/d, wybudowana w roku 1987;

- Kopina- oczyszczalnia mechaniczno- biologiczna o przepustowości 160 m³/d

Na terenie Gminy budowane są przydomowe oczyszczalnie ścieków, szczególnie na terenach o zabudowie rozproszonej. Pierwsze tego typu urządzenia zainstalowano w miejscowościach Janowica i Wólka Cycowska. Według stanu na koniec 2020 r. w Gminie wybudowano 178 przydomowych oczyszczalni ścieków.

5.6 Zasoby geologiczne

Teren Gminy jest bogaty w złoża węgla kamiennego należące do Lubelskiego Zagłębia Węglowego (LZW). W obrębie LZW wydzielono udokumentowane złoża węgla kamiennego o łącznych zasobach bilansowych 8710 mln ton, co stanowi ok. 15 % zasobów krajowych (Bilans zasobów kopalni...1996 r.). Złoża częściowo są położone na terenach prawnie chronionych (Poleski i Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu).

Eksploatowane pokłady węgla kamiennego na terenie Gminy Cyców zalegają w kompleksie skał z okresu górnego karbonu (westfal) i są związane z kompleksem skał tzw. warstw lubelskich. Strop warstw lubelskich zalega na średniej głębokości około 700 m, a spąg na głębokości powyżej 1000 m. W obrębie pokładów występuje 12 do 18 układów węgla o miąższości od 0,8 do 2,4 m, sporadycznie do 3,4 m. Pokłady te są pokładami cienkimi, a trzy do pięciu z nich są pokładami średniej miąższości. Jakość węgla to typ 31-33 (płomienne gazowo-płomienne i gazowe), które stanowią około 84% zasobów bilansowych złóż LZW. Wartość opałowa średnia dla węgla tych pokładów to 26443 KJ/kg.

Gmina Cyców w całości jest położona w obrębie udokumentowanych złóż węgla kamiennego w ramach Lubelskiego Zagłębia Węglowego („Bogdanka”, „Orzechów”, „Lublin”, „LZW-K3”, „Sawin”). W ostatnich latach zostały rozszerzone obszary górnicze złóż „Bogdanka” oraz „LZW– K-3”, a także zasięgi ich terenów górniczych.

Decyzja Ministra Środowiska Nr 5/2009 z 2009 r., zatwierdziła łączną powierzchnię Obszaru Górniczego „Puchaczów V” wynoszącą ok. 73,36 km² i terenu górniczego wynoszącą 86,64 km² gruntów. Grunty te położone są w granicach administracyjnych Gmin: Puchaczów, Cyców i Ludwin.

Minister Środowiska wydał w 2014 r. decyzję (Dec. Nr 3/2014), która ustanowiła lokalizację Obszaru Górniczego „Stręczyn”, o powierzchni 9,38 km² wraz z terenem górniczym o powierzchni 12,86 km² gruntów, z czego ok. 99,5% znajduje się w obrębie Gminy Cyców.

W obrębie powyższych obszarów górniczych została udzielona koncesja wydobywcza węgla kamiennego dla L. W. „Bogdanka” S. A. Terminy ważności koncesji to 31.12.2031 r. dla O.G. Puchaczów V i 01.07.2046 r. dla O.G. Stręczyn. Szacowana powierzchnia jaką zajmują powyższe obszary górnicze w obrębie Gminy Cyców wynosi

około 30,25 km². Grunty te położone są w miejscowościach: Barki, Janowica, Malinówka, Nowy Stręczyn, Podgłębokie, Stefanów.

Ww. dane zostały uzyskane ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Cyców, czerwiec 2019r.

5.7 Gleby

Gleby na terenie Gminy Cyców zaliczane są do średnourodajnych. Wytworzyły się one na utworach kredowych, trzeciorzędowych oraz czwartorzędowych – plejstocenijskich z okresu zlodowacenia środkowopolskiego i zlodowaceń hercyńskich.

Użytki rolne stanowią 75,5% powierzchni Gminy Cyców. Charakterystyczny jest duży udział użytków zielonych, które zajmują aż 24,2% powierzchni Gminy. Grunty orne stanowią – 53,8% powierzchni Gminy.

Na obszarze gminy występują gleby wysokich klas bonitacyjnych III, IV, V i VI w udziale:

- klasa III a zajmuje 3,6% powierzchni gruntów ornych
- klasa III b zajmuje 19,6% powierzchni gruntów ornych
- klasa IV a zajmuje 29,0% powierzchni gruntów ornych
- klasa IV b zajmuje 24,3% powierzchni gruntów ornych
- klasa V zajmuje 18,1% powierzchni gruntów ornych
- klasa VI a zajmuje 5,3% powierzchni gruntów ornych
- klasa VI z zajmuje 0,1% powierzchni gruntów ornych

5.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Typowymi rodzajami odpadów, jakie powstają na terenie Gminy Cyców są odpady komunalne, w tym: zmieszane i selektywnie zbierane, wielkogabarytowe, odpady ulegające biodegradacji pochodzące z pielęgnacji terenów zielonych, odpady niebezpieczne takie jak: baterie, akumulatory, świetlówki, detergenty, leki, oleje, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, itp.

Mieszkańcy zaopatrzeni są w 1300 pojemników na śmieci o pojemności 240 l. Wywóz odpadów zorganizowany jest poprzez cykliczne kursy samochodu-śmieciarki i odbiór odpadów z pojemników indywidualnych gospodarstw domowych, przez firmę posiadającą odpowiednie pozwolenia i zaplecze techniczne. Wcześniej Gmina Cyców użytkowała składowiska odpadów w Wólce Cycowskiej, które było zlokalizowane na terenie Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, około 400 m na północ od koryta rzeki Świnki, której dolina stanowi korytarz ekologiczny. Składowisko to zostało zamknięte.

Gospodarka odpadami komunalnymi prowadzona jest zgodnie z zapisami Uchwały nr XXIV/221/21 Rady Gminy Cyców z dnia 14 października 2021 roku, dotyczącej szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie Gminy Cyców.

Odbieranie zmieszanych odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości prowadzone jest raz na tydzień (od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, w zabudowie wielorodzinnej) i raz w miesiącu (dla właścicieli nieruchomości zamieszkałych w zabudowie jednorodzinnej).

Odbieranie odpadów selektywnych od właścicieli nieruchomości prowadzone jest raz na tydzień (od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, w zabudowie wielorodzinnej) i nie rzadziej niż raz na kwartał (dla właścicieli nieruchomości zamieszkałych w zabudowie jednorodzinnej).

Odpady zielone odbierane są co najmniej raz w miesiącu, z kolei odpady elektryczne i elektroniczne przekazywane są do punktu zbierania zużytego sprzętu nie rzadziej niż raz w roku lub poprzez samodzielne dostarczanie do punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, który znajduje się na nieruchomości pod adresem: Cyców, ul Rolnicza 3.

Gmina Cyców jako gminna jednostka organizacyjna prowadząca na obszarze własnej Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, na zasadach określonych w poniższej ustawie nie ma obowiązku uzyskania zezwolenia, o którym mowa w cyt. ustawie, jednak musi spełniać warunki wymagane przy udzielaniu takich zezwoleń (art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach)

Wszystkie nieruchomości na terenie Gminy są objęte systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. W ramach swoich obowiązków właściciele zobowiązani są do zbierania powstałych odpadów zgodnie z wymaganiami określonymi w regulaminie utrzymania czystości i porządku w Gminie. Podstawa prawna: art. 7 ust.1 pkt. ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. 2022 poz. 1297 z późn.zm.).

Usuwanie azbestu

Zgodnie z „Aktualizacją Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Cyców na lata 2015-2032” usuwanie wyrobów zawierających azbest stanowi jedno z zadań samorządu terytorialnego. Głównym celem Programu jest wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy, spowodowanych azbestem oraz likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko. Usuwanie wyrobów zawierających azbest prowadzone jest sukcesywnie w miarę napływających wniosków.

Wyroby zawierające azbest powinny zostać usunięte do 2032 roku.

5.9 Zasoby przyrodnicze

Z form ochrony przyrody w myśl Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2022r., poz. 916 z późn. zm.) na terenie Gminy Cyców znajdują się obszary Natura 2000, rezerwat przyrody, park krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody,

Obszary Natura 2000

Podstawą prawną tworzenia sieci Natura 2000 jest Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków i Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, które zostały transponowane do polskiego prawa, głównie do ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Sieć Natura 2000 tworzą dwa typy obszarów: obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) i specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).

Na terenie Gminy Cyców znajdują się trzy obszary chronione w sieci Natura 2000.

- PLH060009 Jezioro Uściwierskie
- PLH060033 Dobromyśl
- PLB060019 Polesie

Obszar PLH060009 Jezioro

Obszar Natura 2000 Jeziora Uściwierskie PLH060009 został wyznaczony w związku z wypełnieniem zobowiązań Polski wynikających z DYREKTYWY RADY 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. U. UE L 206/7 z dnia 22.07.1992 ze zm.) i uznany za obszar o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW). Został zatwierdzony decyzją Komisji z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG pierwszego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007) 5403) (2008/25/WE) Dz.Urz.U.E.L.2008.1.15

Obecnie status prawny obszaru określa decyzja Komisji z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Dz. U. UE. L. z 2013 r., Nr 350, poz. 287 ze zm.).

Obszar obejmuje 7 płytkich (0,7-6,6 m), eutroficznych jezior o powierzchni od 0,7 do 256,3 ha oraz otaczające je torfowiska niskie i przejściowe, a także niewielkie wzniesienie użytkowo-rolnicze: grab morenowy z przysiółkiem Ostrówek oraz północny skraj guzka kredowo-trzeciorzędowego (Guz Garbatówki).

Zespół Jezior Uściwierskich położony jest w górnej części zlewni rzeki Piwonii. Jeziora znajdują się w różnych stadiach zarastania. Trzy z nich mają rozwinięty fitolitoral małojeziorny, dwa mają fitolitoral zanikający, a dwa fitolitoral bagienny.

Obszar ten jest ważny dla zachowania bioróżnorodności. Ponad 67% obszaru zajmują siedliska z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, których zidentyfikowano tu 10 rodzajów. Na torfowiskach występuje wiele rzadkich i chronionych w tej części Europy gatunków roślin. Rejon ten jest także znaczącą w skali regionu ostoją rzadkich gatunków owadów i płazów. Występuje tu 10 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Znajdują się tu, m.in. liczne drobne stanowiska strzebli błotnej. Ważny węzeł ekologiczny w obrębie Polesia. W latach 1992-1996 zrealizowany tu został pionierski w Polsce program renaturalizacji ekosystemów wodno-torfowiskowych, obejmujących: jezioro Bikcze i Ciesacin wraz z otaczającymi je torfowiskami oraz 1 km koryta rzeki Piwonii wraz z otaczającymi go łąkami. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków. Gatunki wymienione poniżej to gatunki prawnie chronione w Polsce.

1. *Castor fiber*

2. *Lutra lutra*

Cel środowiskowy PLH060009 Jezioro Uściwierskie to przede wszystkim na utrzymaniu dotychczasowego sposobu zagospodarowania terenu – ekstensywne użytkowanie kośne lub kośno-pastwiskowe (obligatoryjne) oraz użytkowanie kośne lub kośno-pastwiskowe, które pozwolą zapobiegać ekspansji drzew i krzewów na siedliskach przyrodniczych tj.: niżowe świeże łąki użytkowane ekstensywnie, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe oraz nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk.

Obszar PLH060033 Dobromyśl

Obszar Natura 2000 Dobromyśl PLH060033 został wyznaczony w związku z wypełnieniem zobowiązań Polski wynikających z Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, Dz. U. UE L 206/7 z dnia 22.07.1992 ze zm. Został zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej 2009/93WE jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (decyzja Komisji Europejskiej z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy Dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny- dokument C(2008)8039) (2009/9 3/WE) Dz.Urz.UE.L.2009.43.63 ze zm. Obecnie status prawny obszaru określa decyzja Komisji z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Dz. U. UE. L. z 2013 r., Nr 350, poz. 287 ze zm.).

Obszar obejmuje fragment zalewni niewielkiej rzeki Mogielnicy z gęstą siecią drobnych dopływów i zarastających rowów melioracyjnych. Duży jest udział użytków

zielonych, z wieloma zbiornikami wód w wyrobiskach potorfowych zamieszkałych przez żółwie oraz strzeblę błotną. Centrum tego obszaru zajmuje niewielki kompleks leśny, na który składają się zbiorowiska grądowe i borowe. Na obrzeżach kompleksu zlokalizowane są niewielkie uprawy sosnowe oraz murawy napiaskowe, które wykorzystywane są przez żółwie jako łągowiska. Łąki w zachodniej części obszaru są siedliskiem 5 gatunków motyli.

Żółwie błotne występują na tym terenie w bardzo wysokim zagęszczeniu. Zlokalizowano tutaj jedno z najbogatszych stanowisk w kraju. Obszar ten jest ważny dla ochrony strzebli błotnej. Stwierdzono tu występowanie 6 typów siedlisk przyrodniczych, zajmujących łącznie ok. 8 % powierzchni obszaru.

Cel środowiskowy Dobromyśl PLH060033 to utrzymanie właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony, tj. utrzymanie otwartego charakteru łąk i torfowisk, stworzenie dogodnych warunków do bytowania rzadkich gatunków motyli wskutek prowadzenia zabiegów czynnej ochrony (w odpowiednich terminach) w siedliskach ich występowania, usuwanie zadrzewień i zakrzaczeń na łągowiskach żółwi oraz pozostawienie martwego drewna (leżącego i stojącego) w drzewostanie – poprawa parametru „martwe drewno”.

Obszar – PLB060019 Polesie

Obszar obejmuje fragment Polesia Lubelskiego, na którym dominują równiny torfowe, wśród których położone są zarastające jeziora i obszary bagienne, rozdzielone niewielkimi wzniesieniami. Wiele terenów jest na stałe podtopionych o charakterze naturalnym. Krajobraz jest wybitnie równinny. Torfowiska reprezentują wszelkie typy tego siedliska, od torfowisk wysokich, poprzez przejściowe do niskich.

W ostoi występuje co najmniej 28 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasię, 10 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Jedno z nielicznych w Polsce stanowisk łągowych podgorzałki. Teren jest ważną ostoją bąka i dubelta.

Cel środowiskowy Polesie PLB060019 to utrzymanie w granicach obszaru Natura 2000 powierzchni łągowisk i żerowisk, na które będzie się składać mozaika podmokłych łąk, turzycowisk, kłociowisk, szuwarów trzciny, jezior i innych zbiorników wodnych oraz poprawa stanu ochrony populacji wszystkich gatunków poprzez poprawę i utrzymanie stanu siedliska we właściwym stanie ochrony.

- Rezerwat przyrody

- Jezioro Świerszczów-utworzony w roku 1959 na terenie Gminy.

Rezerwat tworzy się w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych jeziora typu eutroficznego i wielu rzadkich roślin reliktowych (*Aldrovanda vericulosa*, *Salix Lapponum*, *Salix mertilloides*), występujących na przylegającym do jeziora torfowisku.

- Park krajobrazowy

➤ Park Krajobrazowy Pojezierze Łęczyńskie

Park Krajobrazowy Pojezierze Łęczyńskie utworzony w 1990 roku składa się z dwóch części, połączonych wspólną otuliną. Od strony wschodniej sąsiaduje z Poleskim Parkiem Narodowym i jego otuliną. Pomimo przeprowadzanych niegdyś licznych melioracji oraz wydobycia węgla kamiennego w rejonie Lubelskiego Zagłębia Węglowego teren Parku jest jednym z najcenniejszych przyrodniczo obszarów województwa lubelskiego. Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie jest jedynym pojezierzem w Polsce, którego nie objął zasięg ostatniego zlodowacenia. Południowa część Parku odznacza się płaskim ukształtowaniem terenu, urozmaiconym jedynie wzniesieniami kredowymi, lejami krasowymi, pozostałościami po morenach czołowych oraz nielicznymi wydmami. Najbardziej charakterystyczne dla tej enklawy są jeziora z przylegającymi do nich torfowiskami wysokimi i przejściowymi oraz stawy. Jeziora różnią się od siebie czystością wód, kształtem, trofią, rodzajem roślinności. Park zajmuje powierzchnię 11 816 ha, zaś jego otulina liczy 14 095 ha.

○ Obszar chronionego krajobrazu

➤ Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu

Poleski Obszar Chronionego krajobrazu rozciąga się w północnej części woj. chełmskiego, od granicy z woj. lubelskim obejmując w zachodniej części Poleski Park Narodowy i pozostałości Poleskiego Parku Krajobrazowego, do granicy państwa wzdłuż doliny Bugu - obejmując w części wschodniej Sobiborski Park Krajobrazowy. Łącznie z w/w parkami stanowi rozległy kompleks lasów, torfowisk i bagien o zróżnicowanej florze i faunie. W granicach obszaru znajduje się rezerwat "Torfowisko przy Jeziorze Czarnym". Podstawowymi elementami krajobrazowymi są różne typy jezior (od oligotroficznym do w różnym stopniu zeutrofizowanych), rozległe torfowiska (przejściowe, wysokie i niskie), oraz duże powierzchnie różnego typu borów i olsów. Obszary wodno-torfowiskowe stanowią naturalne zbiorniki retencyjne o dużej pojemności, a tereny leśne pełnią funkcje wodochronne. Pow. 41000 ha.

Z Poleskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu wyłączone są: Poleski Park Narodowy, Poleski Park Krajobrazowy i Sobiborski Park Krajobrazowy.

➤ Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu

Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu rozciąga się półkolem w środkowo - wsch. części woj. lubelskiego, w dolinie rzeki Świnki dochodząc w kierunku wschodnim do doliny rzeki Bug (w okolicy Świerża) i w kierunku południowym obejmując rejon Pobołowic. W części środkowej obszaru zlokalizowany jest Chełmski Park Krajobrazowy. W granicach obszaru znajdują się charakterystyczne krajobrazy Pagórów Chełmskich i Obniżenia

Dubienki. Są to masywne wyniosłości naprzemian z podmokłymi zagłębieniami przeważnie pochodzenia krasowego, które cechują się zróżnicowaną szatą roślinną. Lasy, które zajmują ok. 20% powierzchni w większości zachowały swój pierwotny charakter. Budują je wielogatunkowe drzewostany z bogatym runem podszytem na żyznych siedliskach. W obszarze znajdują się dwa rezerваты przyrody: "Świerszczów" i "Serniawy". W obniżeniach terenu spotyka się prawie wszystkie typy torfowisk niskich, z których najbardziej charakterystyczne są torfowiska węglanowe. Pow. 32110 ha.

- o Pomniki przyrody

Na terenie Gminy wg stanu z 2021 roku występuje 8 pomników przyrody ożywionej i są to okazałe drzewa, które ze względu na swój wiek oraz rozmiary winny być chronione. Wykaz pomników przyrody znajdujących się na terenie Gminy Cyców przedstawiono w tabeli nr 6.

Cel środowiskowy dla pomników przyrody: Utrzymanie status quo.

Właściwy stan ochrony pomników przyrody polega na prowadzeniu nadzoru nad ich utrzymaniem oraz zabiegów pielęgnacyjnych lub konserwacyjnych pomników przyrody. Obok prawnej ochrony drzewa pomnikowe wymagają systematycznych i intensywnych zabiegów pielęgnacyjnych, mających przedłużyć ich życie.

Tabela 6 Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy Cyców

L.p.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wys. 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Opis lokalizacji
1	Lipa drobnolistna	10.12.1985	Zarządzenie Nr 20 Wojewody Chełmskiego z dnia 10 grudnia 1985 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	136 cm	23	Rośnie w Parku Podworskim, obręb ewidencyjny: 7
2	Topola biała	10.12.1985	Zarządzenie Nr 20 Wojewody Chełmskiego z dnia 10 grudnia 1985 r. w sprawie uznania za pomniki przyrod	Topola biała - <i>Populus alba</i>;	159	31	Rośnie w Parku Podworskim, obręb ewidencyjny:
3	Jesion wyniosły	10.12.1985	Zarządzenie Nr 20 Wojewody Chełmskiego z dnia 10 grudnia 1985 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody	Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsior</i>;	105	27	Rośnie w Parku Podworskim, obręb ewidencyjny: 2
4	Lipa drobnolistna	10.12.1985	Zarządzenie Nr 20 Wojewody Chełmskiego z dnia 10 grudnia 1985 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	150	19	Rośnie w Parku Podworskim, obręb ewidencyjny: 23, Nadleśnictwo Chełm, Leśnictwo Świerszczów
5	Grab zwyczajny	10.12.1985	Zarządzenie Nr 20 Wojewody Chełmskiego z dnia 10 grudnia 1985 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody	Grab zwyczajny (<i>Grab pospolity</i>) - <i>Carpinus betulus</i>	69	15	Rośnie w Parku Podworskim, obręb ewidencyjny: 23, Nadleśnictwo Chełm, Leśnictwo Świerszczów
	Lipa drobnolistna	10.12.1985	Zarządzenie Nr 20 Wojewody Chełmskiego z dnia 10 grudnia 1985 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i> ;	105	22	Rośnie w Parku Podworskim, obręb ewidencyjny: 23, Nadleśnictwo Chełm, Leśnictwo Świerszczów

7)	Jesion wyniosły	30.05.1981	Obwieszczenie Wojewody Chełmskiego z dnia 30 maja 1981 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody	Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior;	140	16	Rośnie w Parku Podworskim, obręb ewidencyjny: 23 (rosną przy drodze do kościoła parafialnego)
8)	Jesion wyniosły	30.05.1981	Obwieszczenie Wojewody Chełmskiego z dnia 30 maja 1981 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody	Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior;	134	10	Rośnie w Parku Podworskim, obręb ewidencyjny: 23 (rosną przy drodze do kościoła parafialnego)

Źródło: Rejestr pomników przyrody w województwie lubelskim RDOS

Na terenie Gminy Cyców znajdują się użytki ekologiczne: „Uściwierz” i „Ciesacin” oraz użytek ekologiczny „Ostrówek Podyski” z przylegającym do niego bagnem. Ponadto na terenie kompleksu leśnego Świerszczów uznano w 1996 r. tereny torfowisk o łącznej powierzchni 85,4 ha za użytki ekologiczne. Najcenniejszym z nich jest obszar o pow. 5,68 ha (bagno i młodnik sosnowy), w którym występuje stanowisko żółwia błotnego. Powołano je w celu zachowania ostoi ptactwa wodno- błotnego (o znaczeniu krajowym m. in. błotniak stawowy i popielaty, wodniczka, dubelt) oraz rzadkich zbiorowisk wodnych i torfowisk z licznymi gatunkami chronionymi m. in. wierzba lapońska, rosiczka okrągłolistna, kruszczyk błotny, goryczka wąskolistna oraz kilka gatunków storczyków. Na terenie użytku ekologicznego „Ciesacin” masowo występuje brzoza niska oraz bardzo licznie gnidosz królewski. Wspomniane użytki ekologiczne położone są w otulinie Poleskiego Parku Krajobrazowego obejmując w Gminie Cyców Jezioro Uściwierz oraz torfowisko niskie w rejonie Kolonii Garbatówka (125, 52 ha).

5.10 Zagrożenie poważnymi awariami

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.) poważna awaria to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe podczas procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi oraz środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Również zgodnie z ww. ustawą przez poważną awarię przemysłową rozumie się poważną awarię w zakładzie.

Poważne awarie przemysłowe należą do trudno przewidywalnych zagrożeń środowiska, dlatego możliwości przeciwdziałania im są ograniczone.

Na terenie Gminy Cyców nie występują zakłady o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii. Jednak może ona wystąpić podczas transportu materiałów niebezpiecznych: w wyniku kolizji drogowej, a także rozszczelnienia autocystern. Trasy do przewozu materiałów niebezpiecznych powinny być uzgadniane wraz z uwzględnieniem każdego zagrożenia dla mieszkańców i środowiska. Ważną rolę spełnia bieżąca informacja o ryzyku wystąpienia zagrożenia, a także edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w przypadku wystąpienia kolizji transportowej, która z kolei skutkuje przedostaniem się materiałów niebezpiecznych do środowiska.

Obecność gazociągu przesyłowego wysokiego ciśnienia także stwarza zagrożenie pożarowe. Zdarzenia te charakteryzują się specyficznymi cechami takimi jak niepewność ich wystąpienia,

złożoność przyczyn, różnorodność bezpośrednich skutków oraz indywidualnym, неповtarzalnym przebiegiem.

5.11 Adaptacja do zmian klimatu i nadzwyczajne zagrożenie środowiska

Wskutek ocieplania się klimatu może nastąpić wzrost częstości występowania groźnych zjawisk pogodowych takich jak: fale upałów lub zimna, intensywne opady, burze, susza, podnoszenie się poziomu rzek. Będą one miały wpływ na różne sektory i obszary funkcjonowania Gmin takie jak: rolnictwo, leśnictwo, zasoby i gospodarka wodna, bioróżnorodność, energetyka, budownictwo, gospodarka przestrzenna.

Nadzwyczajne zagrożenia wywołane zmianami klimatycznymi z jakimi należy się liczyć na omawianym terenie to: powódzie i podtopienia, susza, huraganowe wiatry, nawalne deszcze, gradobicia, w porze zimowej gołoledź i szadź i okiść.

6 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia ocenianego dokumentu

Główne problemy środowiskowe na terenie Gminy Cyców zostały zidentyfikowane na podstawie analizy stanu środowiska dokonanej w poprzednim rozdziale.

Problemy i zagrożenia związane z jakością powietrza

- przekroczenia dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego PM10,
- przekroczenia dopuszczalnych poziomów benzo(a)pirenu w powietrzu,
- zabudowa mieszkaniowa, w której głównym źródłem zaopatrzenia w ciepło są indywidualne systemy grzewcze wykorzystujące źródła konwencjonalne o niskiej sprawności oraz stosowanie odpadów jako paliwa,
- sieć dróg oraz znaczna ilość samochodów,
- zbyt mały udział energii pozyskiwanej z odnawialnych źródeł energii.

Problemy i zagrożenia związane z hałasem

- wzrastająca ilość samochodów,
- częste usytuowanie budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej w bezpośrednim sąsiedztwie dróg.

Problemy i zagrożenia związane z oddziaływaniem PEM

- brak zagrożeń.

Problemy i zagrożenia związane z gospodarką wodno- ściekową

- znaczna ilość terenów nieskanalizowanych,
- brak podłączeń części budynków zabudowy jednorodzinnej do kanalizacji,
- istnienie zbiorników bezodpływowych w obrębie słabo izolowanego GZWP,
- niezadowalająca jakość wód powierzchniowych,
- zagrożenie suszą glebową i hydrologiczną (niżówki).

Problemy i zagrożenia związane z glebami

- wypieranie produkcji rolnej przez inne inwestycje,
- presja urbanistyczna powodująca zmiany w strukturze użytkowania gruntów.

Problemy i zagrożenia związane z gospodarką odpadami

- niedostateczna ilość odpadów komunalnych zbieranych selektywnie,
- niedostateczna wiedza na temat segregacji odpadów wśród mieszkańców Gminy,
- zwiększająca się ilość odpadów komunalnych.

Problemy i zagrożenia związane z ochroną przyrody

- rozwijający się transport i przemysł,
- niedostatecznie dobry stan ogólny wód powierzchniowych.

Problemy i zagrożenia związane z poważnymi awariami

- zwiększone ryzyko wystąpienia poważnej awarii w wyniku rozwoju transportu drogowego.

Z uwagi na wysokie walory przyrodniczo – krajobrazowe część Gminy Cyców objęta została ochroną. Ochronę obszarów chronionych przed niewłaściwym zagospodarowaniem zapewniają przepisy zawarte w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz.U. 2022 poz. 916 z późn. zm.):

- w stosunku do rezerwatów – art. 15,
- w stosunku do obszaru chronionego krajobrazu – art. 24,
- w stosunku do obszarów Natura 2000 – art. 33 i 36,
- w stosunku do pomników przyrody i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych – art. 45.

7 Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji POŚ

Każda działalność człowieka, szczególnie inwestycyjna, to ingerencja w środowisko naturalne mająca pewien wpływ na ludzi, zwierzęta, krajobraz. Podstawową kwestią jest minimalizacja tego wpływu. W przypadku odstąpienia od realizacji wskazanych w POŚ zadań, zostałby zachowany stan dotychczasowy. Uważa się, że nie podejmowanie działań ma charakter prośrodowiskowy. Częste są jednak sytuacje, gdy planowane działania pozwalają na porządkowanie struktur i procesów, a osiągnięte efekty niosą korzyści środowiskowe.

Brak realizacji Programu przyczyniać się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w środowisku, zwłaszcza w zakresie: jakości wód powierzchniowych, stanu powietrza atmosferycznego, zagrożenia dla obszarów objętych ochroną prawną.

Ocenia się, że w wariantcie braku realizacji ustaleń Programu ochrony środowiska, w szczególności dotyczących określenia kierunków ochrony cennych zasobów przyrodniczych oraz kierunków rozwoju infrastruktury technicznej, poprawa stanu środowiska oraz utrzymanie i ochrona walorów przyrodniczych byłaby trudna do realizacji. Zaniechanie realizacji zapisów POŚ, w odniesieniu do zaniechania realizacji planowanych inwestycji spowoduje dalszy rozwój i miejscowe zanieczyszczanie środowiska, co najmniej na poziomie takim, jaki to ma miejsce obecnie. Brak realizacji planów rozwojowych sieci wodociągowo – kanalizacyjnych, brak realizacji inwestycji w zakresie energii odnawialnej czy poprawy systemu komunikacyjnego będzie prowadziło do dalszego zanieczyszczania wód ściekami czy zanieczyszczeń pyłowych i gazowych na tych obszarach Gminy, gdzie występują jeszcze braki w tym zakresie.

Wprawdzie na etapie realizacji niektórych zadań mogą zachodzić pewne niekorzystne oddziaływania i uciążliwości związane z realizacją inwestycji, które mogą w pewnym stopniu pogarszać stan środowiska w stosunku do jego stanu obecnego, przed realizacją zapisów POŚ. Mając jednak na uwadze efekt ekologiczny planowanych działań, ocenia się, że brak realizacji zapisów Programu spowoduje pogorszenie lub co najmniej utrzymywanie się stanu środowiska na obecnym poziomie, co w niektórych przypadkach oznacza utrzymywanie się stanu środowiska i jakości poszczególnych komponentów na niezadawalającym poziomie.

Nie bez znaczenia są również oddziaływania inne niż środowiskowe, mające jednak wpływ na stan ochrony środowiska w sposób pośredni. Przewiduje się, iż w przypadku braku realizacji omawianego dokumentu może dojść do następujących skutków:

- niezgodność z przepisami krajowymi i międzynarodowymi, skutkująca, m.in. konsekwencjami finansowymi,
- konieczność ponoszenia wysokich (i stale wzrastających) opłat za korzystanie ze środowiska,

– uniknięcie zysków możliwych do osiągnięcia w wyniku stosowania nowoczesnych i odnawialnych technologii,

– postępujący zanik świadomości ekologicznej społeczeństwa (brak postrzegania wartości środowiska naturalnego, nieuwzględnianie aspektów środowiskowych w podejmowaniu codziennych decyzji wpływających na ogólny stan środowiska itp.).

Niepodejmowanie wskazanych w POŚ działań, dotyczących różnych obszarów interwencji, zachowanie obecnego stanu rzeczy jest więc niekorzystnym rozwiązaniem zarówno z punktu widzenia ochrony środowiska jak i w aspekcie społecznym.

8 Analiza i ocena znaczących oddziaływań na środowisko

Program Ochrony Środowiska jest dokumentem opracowywanym w celu nakreślenia kierunków działań, które będą służyć poprawie stanu środowiska w długofalowym horyzoncie czasowym.

Planowane zadania są proekologiczne – zmierzają do poprawy jakości powietrza, klimatu akustycznego, wód powierzchniowych, powierzchni ziemi, ochrony bioróżnorodności, poprawy stanu obszarów chronionych. Jednak realizacja planowanych zadań może potencjalnie niekorzystnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska.

Wstępna analiza oddziaływania na środowisko typów inwestycji wskazuje, iż wszelkie przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym, będą generowały uciążliwości dla środowiska na etapie ich realizacji, natomiast na etapie użytkowania będą oddziaływać pozytywnie i przyczyniać się do ograniczania presji na środowisko – stąd można je zaliczyć do przedsięwzięć o mieszanych oddziaływaniach, zarówno pozytywnych jak i negatywnych .

W poniższej macyzy oddziaływań oceniono zadania wynikające bezpośrednio z harmonogramu realizacji zadań wyznaczonych w POŚ.

Tabela 7 Wybrane kryteria oceny wpływu POŚ

Obszar oddziaływania	Kryteria oceny
Różnorodność biologiczna	<ul style="list-style-type: none"> – wpływ na gatunki i siedliska objęte ochroną zagrażający bioróżnorodności – wpływ na spójność obszarów chronionych – wpływ na drożność korytarzy ekologicznych
Rośliny	<ul style="list-style-type: none"> – wpływ na warunki wegetacji roślin – oddziaływanie przez mechaniczne zniszczenie roślinności; – usuwanie roślinności na skutek kolizji z planowanymi przedsięwzięciami – wpływ na specyficzne siedliska roślinności np. wodne
Zwierzęta	<ul style="list-style-type: none"> – wpływ na warunki życia zwierząt – wpływ na warunki migracji zwierząt
Obszary chronione	<ul style="list-style-type: none"> – wpływ na chronione gatunki roślin i siedliska przyrodnicze – wpływ na chronione gatunki zwierząt i ich siedliska – wpływ na utrzymanie spójności obszarów chronionych – wpływ na drożność korytarzy ekologicznych
Ludzie	<ul style="list-style-type: none"> – wpływ na poziomy imisji zanieczyszczeń w powietrzu (warunki życia) – wpływ na poziom klimatu akustycznego (warunki życia) – wpływ na dostępność i jakość wody przeznaczonej do spożycia (warunki życia) – wpływ na jakość życia ludzi
Wody	<ul style="list-style-type: none"> – wpływ na stan wód powierzchniowych i podziemnych – wpływ na GWZP wrażliwych na zanieczyszczenie – wpływ na występowanie podtopień i powodzi
Powietrze	<ul style="list-style-type: none"> – wpływ na wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych – wpływ na poziom imisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych – wpływ na stan klimatu akustycznego
Powierzchnia ziemi	<ul style="list-style-type: none"> – wpływ na ukształtowanie terenu – wpływ na walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej – wpływ na ochronę gruntów rolniczych i leśnych przed ich

Obszar oddziaływania	Kryteria oceny
	przeznaczeniem na cele nierolnicze i nieleśne – wpływ na jakość gleby i ziemi (zanieczyszczenie)
Krajobraz	– wpływ na zachowanie krajobrazów naturalnych
Klimat	– wpływ na emisję CO ₂ – wpływ na zużycie paliw kopalnych – wpływ na wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych – wpływ na efektywność energetyczną
Zasoby naturalne	– wpływ na zużycie surowców naturalnych – wpływ na racjonalne wykorzystanie zasobów
Gospodarka odpadami	– wpływ na ilość wytwarzanych odpadów – wpływ na zapobieganie wytwarzania odpadów – wpływ na efektywność odzysku, w tym recyklingu odpadów – wpływ na bezpieczne unieszkodliwianie odpadów
Zabytki	– wpływ na stan techniczny obiektów zabytkowych – wpływ na poprawę, funkcjonalności i dostępności zabytków – wpływ na ekspozycję obiektów zabytkowych
Dobra materialne	– wpływ na wartość nieruchomości – wpływ na stan techniczny obiektów – wpływ na efektywność gospodarowania

Źródło opracowanie własne

Zidentyfikowane oddziaływania na środowisko w odniesieniu do poszczególnych aspektów środowiskowych przedstawiono w poniższej tabeli. W macyzy środowiskowych oddziaływań zastosowano następujące oznaczenia:

Tabela 8 Charakter prawdopodobnych oddziaływań – oznaczenia

Oddziaływanie	
pozytywne	
potencjalne negatywne	
możliwe zarówno pozytywne jak i negatywne	

Źródło opracowanie własne

Tabela 9 Wykaz zastosowanych wskaźników i ich skrótów

Wykaz zastosowanych wskaźników i ich skrótów		
bezpośredniość oddziaływania	bezpośrednie	B
	pośrednie	P
	wtórne	W
	skumulowane	SK
okres trwania oddziaływania	krótkoterminowe	K
	średnioterminowe	Ś
	długoterminowe	D
częstotliwość oddziaływania	stałe	S
	chwilowe	C
zasięg oddziaływania	miejscowe	M
	lokalne	L
	ponadlokalne	pL
	regionalne	R
	ponadregionalne	pR
intensywność przekształceń	nieistotne	nie
	nieznaczne	niez
	zauważalne	zauw
	duże	du

Źródło opracowanie własne

Cel	Kierunek interwencji	BIORÓŻNORODNOŚĆ	OBSZARY CHRONIONE	ROŚLINY	ZWIERZĘTA	ŁUDZIE	WODY	POWIETRZE	POWIERZCHNIA ZIEMI	KRAJOBRAZ	KLIMAT	ZASOBY NATURALNE	ZABYTKI	DOBRA MATERIALNE
	Ograniczenie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego					P, D, Ś, S, M								
Pole elektromagnetyczne														
Minimalizacja oddziaływania PEM na zdrowie człowieka i środowisko	Prowadzenie monitoringu stanu środowiska pod kątem PEM				P, D, Ś, S, M	P, D, S, M								
	Prowadzenie bazy danych o urządzeniach będących emitorem PEM				P, D, Ś, S, M	P, D, S, M								
Gospodarka wodno – ściekowa														
Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych	Rozbudowa infrastruktury oczyszczania ścieków	B, D, K, S, C, M, L, du	B, D, K, S, C, M, L, du	B, D, K, Ś, C, M, zauw, L, du	B, D, K, S, C, M, L, du	B, D, S, L	B, D, K, S, C, M, L, niez,	B, D, K, C, S, M, niez,	B, D, K, S, C, M, L, du	B, D, K, S, C, M, L, du	P, D, S, pL	W		W, P, D, R
	Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki	B, D, K, S, C, M, L, du	B, D, K, S, C, M, L, du	B, D, K, Ś, C, M, zauw, L, du	B, D, K, S, C, M, L, du	B, D, S, L	B, D, K, S, C, M, L, niez,	B, D, K, C, S, M, niez,	B, D, K, S, C, M, L, du	B, D, K, S, C, M, L, du	P, D, S, pL	W		W, P, D, R
	Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do Piwonii			W, P, D, R	W, P, D, R	W, P, D, R	B, D, S, R, zauw.							W, P, D, R
	Zmniejszenie zanieczyszczenia wód związkami organicznymi			W, P, D, O, R		B, D, K, Ś, S, C, M, L, R	P, D, K, Ś, S, C, M, L, R							
Gleby														
Racjonalne użytkowanie gruntów	Podniesienie poziomu wiedzy rolników w zakresie ochrony i racjonalnego użytkowania gleb			B, P, D, S, M		P, D, S, M, L, R, pR			B, P, D, S, M					
	Dostosowanie upraw do specyfiki gleb			B, P, D, S, M		P, D, S, M, L, R, pR			, P, D, S, M					
Gospodarka odpadami														
Racjonalna gospodarka	Ograniczenie ilości odpadów trafiających			B, D, K, Ś,		B, D, S, M,	B, D, K, Ś,	B, D, K, Ś,	B, D, S,	B, D, S,				W, P, D,

Cel	Kierunek interwencji	BIORÓŻNORODNOŚĆ	OBSZARY CHRONIONE	ROŚLINY	ZWIERZĘTA	ŁUDZIE	WODY	POWIETRZE	POWIERZCHNIA ZIEMI	KRAJOBRAZ	KLIMAT	ZASOBY NATURALNE	ZABYTKI	DOBRA MATERIALNE	
odpadami	bezpośrednio na składowisko oraz zmniejszenie uciążliwości odpadów			S, C, M		L, R, pR	S, C, M, L, R, pR	S, C, M, L, R, pR	M	M				R	
	Likwidacja azbestu					P, D, S, M	P, D, K, Ś, S, C, M, L, R, pR	P, D, S, M	P, D, K, Ś, S, C, M	P, D, K, Ś, S, C, M					
Zasoby przyrodnicze															
Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych	Pielęgnacja terenów zielonych	B, D, S, M,		B, D, S, M	P, D, S, M,	P, D, S, M		P, D, S, M	P, D, S, M	B, D, S, M	B, D, S, M			W, P, D, M	
	Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów, w tym m.in.: przywrócenie/utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków fauny i flory w ramach sieci Natura 2000	B, D, K, Ś, S, C, M	B, D, K, Ś, S, C, M	B, D, K, Ś, S, C, M	B, D, K, Ś, S, C, M	P, D, K, Ś, S, C, M	P, D, K, Ś, S, C, M, L, R		P, D, K, Ś, S, C, M	P, D, K, Ś, S, C, M					
	Stworzenie warunków ochrony korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej	P, D, S, C, M, L, R	P, D, S, C, M, L, R	P, D, S, C, M, L, R	P, D, S, C, M, L, R		P, D, S, C, M, L, R								
	Ochrona pomników przyrody														
Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy															
Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy	Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców					B, P, D, Ś, K, S, C, M, L, pL, R	P, D, Ś, K, S, C, M,	P, D, Ś, K, S, C, M, L, R, pR				P, D, S, K, S, C, R			

Źródło: opracowanie własne

Odnośnie wskazanych w powyższej matrycy oddziaływań należy zaznaczyć, że projekt Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cyców na lata 2020 – 2024 w większości przypadków nie przedstawia szczegółowych informacji na temat wyznaczonych w nim zadań, zakresu planowanych prac, przyjętych technologii – najczęściej informacja dotyczy wskazania lokalizacji. Jest to dokument wyznaczający priorytety, kierunki działań oraz ogólnie sformułowane zadania mające na celu poprawę stanu środowiska i sprzyjające zrównoważonemu rozwojowi. Wynika z tego pewien obszar ryzyka i niepewności w zakresie prognozowania ich oddziaływań. Należy więc mieć na uwadze tę niepewność, a planując i realizując przedsięwzięcia należy zachować priorytety ochrony środowiska. W związku z tym podczas realizacji poszczególnych zadań wskazanych w POŚ należy zwracać szczególną uwagę na to jak dane zadania będą wpływały na ochronę przyrody. Przystępując do planowania realizacji zadań inwestycyjnych związanych np. z modernizacją lub budową dróg, sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, itp. należy zawsze mieć na uwadze ich wpływ na wartości przyrodnicze zarówno w miejscu przedsięwzięcia jak i na terenach sąsiednich. W szczególności należy zwrócić uwagę na obszary cenne przyrodniczo oraz pomniki przyrody. W przypadku działań realizowanych na terenach cieków wodnych jako powiązań pomiędzy terenami czynnymi przyrodniczo, należy zwrócić uwagę na fakt, iż negatywny wpływ na środowisko podczas wykonywania działań będzie oddziaływał krótkoterminowo. Wszystkie zadania przeprowadzane na terenie cieków wodnych i rzek będą oddziaływać na przyrodę długofalowo pozytywnie.

9 Analiza i ocena wpływu ustaleń projektu POŚ na poszczególne komponenty środowiska

Gmina Cyców charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi. Na jej terenie występują: rezerwat przyrody, park krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000 i pomniki przyrody. Taki stan rzeczy sprawia, że zapisy Programu Ochrony Środowiska muszą uwzględniać ograniczenia wynikające z Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2022 poz. 916 z późn. zm.) dotyczące postępowania w przypadku form ochrony przyrody.

Z punktu widzenia ochrony środowiska należy jednak zwrócić uwagę również na inne istniejące problemy. Przeprowadzona analiza uwarunkowań środowiska przyrodniczego pozwala na sformułowanie głównych problemów:

- przekroczenia dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego PM10,
- przekroczenia dopuszczalnych poziomów benzo(a)pirenu w powietrzu,
- niewystarczająco dobry potencjał ekologiczny wód powierzchniowych oraz stan ogólny JCWP.

W związku z powyższymi zapisami działań w ramach harmonogramu realizacji Programu Ochrony Środowiska powinny zwracać szczególną uwagę na kwestie związane z: ochroną powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami i hałasem, gospodarką wodno – ściekową, ochroną zasobów wód powierzchniowych, ochroną przeciwpowodziową, ochroną cennych walorów przyrodniczych.

Istotnym problemem w analizie i ocenie projektu Programu w odniesieniu do planowanych działań i uwarunkowań przyrodniczych jest fakt, że na tym etapie planowania trudno jest niejednokrotnie konkretnie określić wszystkie oddziaływania, w szczególności przy braku danych i projektów technicznych poszczególnych przedsięwzięć. Każda inwestycja, która wymaga uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach może wymagać przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Przeprowadzenia tego rodzaju oceny wymagają planowane przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Potrzeba przeprowadzenia wspomnianej oceny może także zaistnieć podczas wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach planowanych przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Procedura ta uzależniona jest w takim przypadku od stanowiska organu właściwego do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. POŚ, często mimo ogólności swoich zapisów, odnosi się do planowanych inwestycji, a zgodnie z ustawą OOŚ, przeprowadzenia oceny oddziaływania wymaga właśnie również realizacja dopiero planowanych przedsięwzięć mogących znacząco, lub też potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

9.1 Wpływ na bioróżnorodność

Oddziaływania pozytywne

Pozytywnie na środowisko biotyczne wpływać będzie realizacja zadań związanych z redukcją emisji zanieczyszczeń atmosferycznych i ograniczeniem ilości ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych, ponieważ stan powietrza atmosferycznego oraz jakość wód mają znaczący wpływ na szatę roślinną oraz faunę.

Oddziaływania negatywne

Niekorzystny wpływ na bioróżnorodność może mieć realizacja zadań z obszarów interwencji II, IV, V, VII i VIII.

Etap realizacji planowanych zadań potencjalnie może negatywnie oddziaływać na siedliska roślinności, grzybów i porostów, wpływając na zmniejszenie różnorodności biologicznej, głównie poprzez utratę i fragmentację siedlisk. Istotnym potencjalnym zagrożeniem dla bioróżnorodności może być usuwanie drzew przydrożnych kolidujących z planami modernizacji/przebudowy dróg. Przedsięwzięciami o największym potencjalnym wpływie na różnorodność biologiczną będą inwestycje liniowe, zwłaszcza budowa dróg (w mniejszym stopniu przebudowa).

Skala rzeczywistych oddziaływań będzie wynikała przede wszystkim z planowanej lokalizacji inwestycji względem obszarów o wysokiej wartości przyrodniczej. Decydujące dla ograniczenia negatywnych oddziaływań na bioróżnorodność będą ustalenia wynikające z oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- przeprowadzenie rzetelnej oceny oddziaływania na środowisko i egzekwowanie jej wskazań,
- wykonanie rzetelnej inwentaryzacji przyrodniczej,
- wybór najlepszego dostępnego rozwiązania pozwalającego osiągnąć cel przy minimalnej ingerencji w środowisko,
- optymalna lokalizacja i rozplanowanie placu budowy ograniczające zajętość terenu i obszar poddany presji fazy realizacji,
- stosowanie technologii w jak najmniejszym stopniu wpływającej na środowisko (ograniczającej emisję zanieczyszczeń i hałasu).

9.2 Wpływ na rośliny

Oddziaływania pozytywne

Planowane zadania realizowane w obszarach I i V wpłyną pozytywnie na rośliny. Niezanieczyszczone wody oraz dobrej jakości powietrze atmosferyczne korzystnie wpłyną na wegetację roślin.

Poprawa jakości wód powierzchniowych ma szczególne znaczenie na obszarach przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Oddziaływania negatywne

Część zadań realizowanych w obszarach I, II, IV, V, VII i VIII może być przyczyną potencjalnych negatywnych oddziaływań na rośliny. Na etapie realizacji może to być mechaniczne niszczenie roślinności występującej w obszarze prac ziemnych, wycinka drzew i krzewów przydrożnych, kolidujących z planowanymi inwestycjami drogowymi, a także uszkodzenie drzew rosnących w sąsiedztwie prowadzonych robót.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- wybór wariantu lokalizacyjnego pozwalającego na ochronę rzadkich i chronionych siedlisk roślin,
- ograniczanie wycinki drzew i krzewów do minimum i stosowanie nowych nasadzeń (kompensacji) wraz z ich późniejszym utrzymaniem,
- zabezpieczanie drzew przed możliwością uszkodzenia przez maszyny budowlane.

9.3 Wpływ na zwierzęta

Oddziaływania pozytywne

Pozytywne oddziaływania na zwierzęta będzie miała realizacja zadań w obszarze interwencji I, II, IV, V, VII i VIII, które bezpośrednio przyczynią się do poprawy jakości powietrza i wód. Poprawa stanu tych komponentów środowiska wpłynie korzystnie na warunki bytowania zwierząt.

Oddziaływania negatywne

Potencjalne negatywne oddziaływanie realizacji planowanych zadań, w odniesieniu do zwierząt, może przejawiać się zmianą warunków życia i migracji zwierząt. Źródłem negatywnych oddziaływań mogą być działania prowadzone w obszarach interwencji I, II, IV, V, VII, VIII.

W przypadku zadań związanych z budową i rozbudową infrastruktury technicznej niekorzystny wpływ ograniczał się będzie głównie do krótkookresowego, lokalnego oddziaływania związanego z fazą realizacji inwestycji (etapem prac budowlanych, remontowych). Realizacja planowanych zadań może spowodować zagrożenie dla miejsc bytowania zwierząt znajdujących

się na terenie planowanych inwestycji i ich sąsiedztwie. Oddziaływanie będzie związane również z emisją hałasu z maszyn budowlanych, powodującą płoszenie zwierząt. Należy unikać prowadzenia prac w okresie lęgowym ptaków i dostosować terminy robót do terminów rozrodu gatunków wrażliwych.

Inwestycje związane z głębokimi wykopami mogą stanowić pułapki, uniemożliwiające wydostanie się zwierząt.

Podczas realizacji zadań związanych z modernizacją obiektów możliwe jest wystąpienie negatywnych oddziaływań związanych z remontami niektórych elementów, np. poddaszy, strychów, fasad, poprzez ograniczenie dostępnych dla awifauny schronień. Dotyczy to głównie jerzyków i wróbli, wykorzystujących szczeliny w budynkach, miejsca pod dachami, spękania murów oraz nietoperzy, hibernujących na poddaszach, strychach. Dlatego wszelkie prace remontowe oraz izolacja termiczna budynków musi uwzględniać okres lęgowy, okres karmienia i wyprowadzania piskląt itp. W przypadku stwierdzenia obecności gniazd jerzyków lub wróbli prace remontowe nie powinny być prowadzone w okresie lęgowym (marzec – sierpień), a w przypadku stwierdzenia stanowisk nietoperzy prace należy prowadzić poza sezonem hibernacji (listopad – marzec).

W obrębie budynków, dla których stwierdzono wstępowanie jerzyków konieczne jest wieszanie budek (skrzynek) lęgowych o specjalnej konstrukcji. Prace prowadzone na obiektach, na których stwierdzono gniazdowanie jerzyków zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z 14 kwietnia 2004 r. wymagają zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Zgodnie z ww. ustawą obowiązuje zakaz niszczenia siedlisk i ostoi ptaków chronionych, w związku z tym każdy przypadek podjęcia prac skutkujących ograniczeniem dostępu jerzyków do miejsc ich regularnego występowania i rozrodu należy kwalifikować jako niszczenie miejsc lęgowych i schronień tego gatunku. Oznacza to, że prace tego rodzaju mogą być prowadzone wyłącznie po uzyskaniu zezwolenia RDOŚ na odstępstwo od zakazu niszczenia siedlisk i ostoi ptaków. Planowane działanie może być realizowane przy zachowaniu przepisów odrębnych odnoszących się do ochrony środowiska i przyrody.

Planowane inwestycje, przede wszystkim liniowe, mogą powodować fragmentację siedlisk i ingerencję w istniejące korytarze ekologiczne, co z kolei może ograniczać migrację zwierząt wędrujących. Dotyczy to szczególnie nowo wytyczanych szlaków komunikacyjnych. Inwestycje drogowe mogą być przyczyną zwiększonej liczby kolizji pojazdów ze zwierzętami, głównie ssaków i płazów.

W przypadku ptaków zajęcie terenów rolniczych będzie skutkowało bezpośrednią utratą siedlisk lęgowych przede wszystkim dla gatunków gniazdujących na ziemi. Znacznie mniejsze straty będą w przypadku pól uprawnych lub ugorów, większe w przypadku różnego rodzaju łąk, charakteryzujących się znacznie większą różnorodnością awifauny lęgowej. Farmy fotowoltaicznej nie należy lokalizować w sąsiedztwie zbiorników wodnych, gdzie można się spodziewać

gniazdowania znacznie większej liczby gatunków. W tym przypadku, poza bezpośrednią utratą lub fragmentacją siedlisk prowadzącą do opuszczenia miejsc gniazdowania, można spodziewać się kolizji ptaków z panelami fotowoltaicznymi, przy próbie lądowania na panelach, które wskutek efektu odbicia lustrzanego będą imitowały taflę wody. Należy zaznaczyć, że nie chodzi o odbijanie światła słonecznego, przed czym chronią stosowane obecnie w większości paneli warstwy antyrefleksyjne, tylko odbijanie na zasadzie lustera elementów otoczenia, np.: chmur.

Problem odbicia może również dotyczyć owadów składających jaja w wodzie (np. jętki, widelnice), które również mogą traktować panele jako obiekty wodne i składać na nich jaja, co w efekcie może oznaczać znaczny spadek sukcesu rozrodczego owadów, a co za tym idzie ograniczenie zasobów pokarmowych dla ptaków. Zagrożenie to można wyeliminować poprzez stosowanie paneli posiadających białe granice i białe paski podziału, które zmniejszają znacznie przyciąganie bezkręgowców wodnych.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- dostosowanie terminów i sposobów prac, w tym prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków i rozrodem ssaków i płazów,
- stosowanie wszystkich możliwych środków związanych z ochroną zwierząt podczas prowadzenia prac remontowych i termomodernizacyjnych obiektów (np. zabezpieczanie lub przenoszenie gniazd, pozostawianie otwartych otworów stropodachowych, stosowanie kompensacji przyrodniczej zgodnie z zaleceniami RDOŚ),
- wybór wariantu lokalizacyjnego o najmniejszym negatywnym oddziaływaniu na zwierzęta: siedliska ich bytowania, rozrodu, żerowiska i korytarze migracyjne,
- planowanie rozwiązań technicznych umożliwiających bezpieczną migrację zwierząt (przejścia dla zwierząt, przepusty, siatki rozgraniczające),
- skracanie czasu pozostawiania otwartych wykopów do niezbędnego minimum.

9.4 Wpływ na obszary chronione

Na terenie Gminy Cyców formami ochrony przyrody w myśl Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2022 poz. 916 z późn. zm.) są: obszary Natura 2000, rezerwat przyrody, pomniki przyrody, park krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu. Charakterystykę obszarów przedstawiano w rozdz. 5.9.

Położenie obszarów chronionych na terenie Gminy nie wyklucza prowadzenia działań inwestycyjnych, jednak nie mogą one mieć negatywnego wpływu na zasoby przyrodnicze obszarów Natura 2000 i muszą być zgodne z wyznaczonymi celami ochrony na ich terenie. Działania inwestycyjne prowadzone na terenach obszarów chronionych muszą być tak prowadzone, aby nie naruszać przedmiotu ich ochrony oraz nie wpływać znacząco negatywnie na integralność tych obszarów. Każde działanie, które powodowałoby znaczący negatywny wpływ

musi uwzględniać konieczność przeprowadzenia działań kompensacyjnych lub przynajmniej działania mające zminimalizować to oddziaływanie.

Ochronę obszarów chronionych przed niewłaściwym zagospodarowaniem zapewniają przepisy zawarte w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz.U. 2022 poz. 916 z późn. zm.):

- w stosunku do rezerwatów – art. 15,
- w stosunku do obszaru chronionego krajobrazu – art. 24,
- w stosunku do obszarów Natura 2000 – art. 33 i 36,
- w stosunku do pomników przyrody i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych – art. 45.

Dla obszarów PLH060009 Jezioro Uściwierskie, PLH060033 Dobromyśl, PLB060019 Polesie opracowane zostały plany zadań ochronnych, w których przedstawiono identyfikację, istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony. Określone zostały również działania związane z utrzymaniem siedlisk.

Z kolei zakazy odnoszące się do indywidualnych form ochrony – pomników przyrody zostały zawarte w rozporządzeniach Wojewody.

Realizacja planowanych celów nie będzie miała znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary chronione w sieci Natura 2000, pod warunkiem wyboru właściwej lokalizacji oraz czasu wykonania planowanych prac. Przez znaczące negatywne oddziaływanie rozumieć należy oddziaływanie na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności działania mogące: pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 lub wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 lub pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami. Przed przystąpieniem do realizacji danego zadania, konieczne będzie przeprowadzenie procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Zadania wymagające wykonania oceny oddziaływania na środowisko wymienione są w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2019 poz. 1839 ze zm.). Wśród planowanych zadań, wskazanych w projekcie POŚ, znajduje się przedsięwzięcie przytoczone w ww. rozporządzeniu.

Realizacja zadań związanych z budową sieci wodociągowej będzie wiązać się z bezpośrednim oddziaływaniem na florę występującą na przebiegu planowanego rurociągu wodociągowego. W związku z koniecznością wykonania wykopów zniszczeniu ulegnie roślinność występująca na trasie jego przebiegu. Dlatego istotne jest wykonanie rzetelnej inwentaryzacji przyrodniczej, która pozwoli na wyznaczenie optymalnej lokalizacji planowanego przedsięwzięcia.

W przypadku wystąpienia chronionych gatunków w danej lokalizacji i gdy nie będzie możliwe obranie innego wariantu lokalizacyjnego, niezbędne będzie podjęcie działań kompensacyjnych.

Nie można wykluczyć konieczności usunięcia drzew kolidujących z planowanym zadaniem. Wycinkę drzew należy ograniczyć do niezbędnego minimum. W celu ochrony drzew przed ich ewentualnym uszkodzeniem podczas wykonywania robót, pnie drzew zostaną zabezpieczone matami lub osłonami. Wycinkę drzew należy prowadzić poza okresem lęgowym.

Etap budowy sieci wodociągowej może niekorzystnie oddziaływać na bytujące tutaj gatunki zwierząt. Prowadzenie prac budowlanych wiązać się będzie z emisją hałasu, co może być przyczyną płoszenia zwierząt, natomiast wykopy mogą stanowić pułapkę dla zwierząt.

Niekorzystnemu oddziaływaniu na faunę będzie prowadzenie prac w odpowiednim okresie. Wskazane jest rozpoczęcie prac budowlanych przed 15 marca, co uniemożliwi zakładanie w tym rejonie gniazd ptakom i wyeliminuje ich nieumyślne niszczenie lub po 15 sierpnia (po okresie lęgowym). Wskazane jest zabezpieczenie otwartego wykopu ogrodzeniem lub przykrycie go siatką tak, aby uniemożliwić wpadnięcie do niego drobnych zwierząt.

Na etapie eksploatacji planowany rurociąg wodociągowy, jako instalacja podziemna, nie będzie miał wpływu na zbiorowiska roślinne występujące na trasie ich przebiegu, ani w jej sąsiedztwie. Eksploatacja wodociągu nie spowoduje zubożenia gatunkowej i ilościowej flory na tym terenie. Nie przewiduje się zmian w dotychczasowym sposobie użytkowania terenu. Zostanie utrzymana dotychczasowa struktura istniejącego zagospodarowania oraz sposób wykorzystania gruntów, przez które przebiegać będzie wodociąg.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- egzekwowanie zapisów odnośnie zakazów,
- przeprowadzenie rzetelnej oceny oddziaływania na środowisko i egzekwowanie jej wskazań,
- wykonanie rzetelnej inwentaryzacji przyrodniczej,
- skanalizowanie ruchu turystycznego

9.5 Wpływ na ludzi

Oddziaływania pozytywne

Wskazane w POŚ zadania wpłyną korzystnie nie tylko na stan środowiska, będą również pozytywnie oddziaływać na ludzi.

Pozytywne oddziaływania na ludzi będzie miała realizacja zadań w obszarze interwencji I, II, IV, V, VII i VIII, które przyczynią się do poprawy jakości powietrza, wód, gleb i środowiska przyrodniczego. Zadbanie o wszystkie elementy środowiska, usunięcie z nich zanieczyszczeń, wpłynie nie tylko na jego ogólny stan i otoczenie, ale przede wszystkim na poprawę standardów

życia ludzi (poprzez redukcję czynników chorobotwórczych bezpośrednio wpływających na ich życie i zdrowie).

Poprawa jakości powietrza wynikająca z modernizacji systemów grzewczych, wykorzystania OZE, ograniczenia konwencjonalnych źródeł energii, może się przyczynić do zmniejszenia zachorowań powodowanych złym stanem powietrza atmosferycznego. Korzystny wpływ na zdrowie ludzi, a także na stan finansowy budżetów domowych będą miały działania związane ze zwiększeniem efektywności energetycznej. Termomodernizacja wpłynie również pozytywnie na poprawę komfortu cieplnego mieszkańców.

Budowa ścieżek rowerowych zachęci mieszkańców do aktywnego spędzania czasu wolnego na świeżym powietrzu.

Modernizacja ciągów komunikacyjnych wpłynie na obniżenie poziomu hałasu i zmniejszenie emisji spalin, co wpłynie na poprawę warunków życia w domostwach zlokalizowanych w sąsiedztwie dróg.

Na zdrowie ludzi pozytywnie wpłyną również działania w obszarze interwencji VIII, polegające na likwidacji wyrobów zawierających azbest, który jest przyczyną pylicy azbestowej, międzybłoniaka opłucnej i nowotworów.

Na poprawę świadomości ekologicznej mieszkańców wpłynie promowanie odnawialnych źródeł energii oraz akcje z zakresu edukacji ekologicznej.

Oddziaływania negatywne

Potencjalne negatywne oddziaływania na ludzi mogą wystąpić na etapie realizacji zadań z obszarów interwencji: I, II i V. Uciążliwości wynikać będą przede wszystkim z emisji hałasu oraz zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do atmosfery, a także z podwyższonego poziomu hałasu. Związane to będzie z prowadzeniem prac budowlanych i modernizacyjnych, składowaniem materiałów i surowców, wykonywaniem prac ziemnych, w tym przemieszczaniem mas ziemnych, czy spalaniem paliw w silnikach pojazdów, maszyn i urządzeń. Zanieczyszczenia mogą negatywnie oddziaływać na komfort życia i zdrowie ludzi przebywających w bezpośrednim sąsiedztwie realizowanych prac. Poziom uciążliwości i negatywnego wpływu na ludzi będzie uwarunkowany intensywnością prac, sposobem ich organizacji oraz czasem trwania.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- wybór wariantu lokalizacyjnego o najmniejszym negatywnym oddziaływaniu na obszary zamieszkania,
- stosowanie sprzętu sprawnego technicznie i charakteryzującego się niskimi wskaźnikami emisyjności,
- prowadzenie prac w okresach o najmniejszej potencjalnej uciążliwości dla ludzi,
- planowanie pasów zieleni izolacyjnej (wysokiej) ograniczającej zasięg negatywnych oddziaływań,

– planowanie rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych sprzyjających korzystnym warunkom życia.

9.6 Wpływ na wody

Oddziaływania pozytywne

Największe korzyści dla wód powierzchniowych i gruntowych przyniesie realizacja zadań z obszaru interwencyjnego V, które są nakierowane na poprawę gospodarki wodno – ściekowej.

Budowa i modernizacja sieci wodociągowej wpływa na ograniczenie zużycia zasobów wód podziemnych poprzez zmniejszenie strat na przesyle i poborze wody. Podobne oddziaływanie niosą ze sobą działania związane z monitoringiem i minimalizacją strat wody.

Realizacja planowanych zadań związanych z budową sieci kanalizacyjnej pozwoli na uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej na terenie Gminy. Realizacja tych zadań skutkować będzie redukcją ilości odprowadzanych do środowiska zanieczyszczeń do ilości zgodnych z przepisami prawa, a w efekcie wpłynie na poprawę jakości wód i tym samym zabezpieczenie ekosystemu przed negatywnym wpływem odprowadzanych do niego ścieków.

Zadania te są zgodne z zapisami w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, które jako działania podstawowe dla JCW wskazują działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej.

W rejonach o rozproszonej zabudowie planuje się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Jest to rozwiązanie nie zawsze korzystne dla środowiska wodnego. Najczęściej instalowane są oczyszczalnie niespełniające wszystkich wymogów, chociaż posiadają stosowne certyfikaty (na szczelność zbiornika, a nie na jakość oczyszczonych wód). Należy każdorazowo rozpatrzyć lokalizację oczyszczalni – wskazane jest uprzednie wykonanie opinii geotechnicznej, określającej warunki gruntowo – wodne.

Oddziaływania negatywne

Zagrożeniem dla wód może być każdy rodzaj zabudowy bez właściwie zaprojektowanej i eksploatowanej infrastruktury. Może być nim także rozwijająca się turystyka i rekreacja, co wiąże się z wykorzystaniem cieków i zbiorników wodnych. Może zachodzić zagrożenie dla naturalnych brzegów cieków oraz okolicznych terenów ze względu na dużą penetrację turystyczną tych terenów.

W czasie prac związanych z budową sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej mogą wystąpić zawodnienia wykopów na niektórych odcinkach kolektorów. W takim przypadku konieczne będzie odwodnienie wykopu. Odpompowywanie wody podczas prac związanych z krótkotrwałym obniżeniem zwierciadła wody podziemnej będzie miało wyłącznie charakter ilościowy tzn. podczas prac związanych z odwodnieniem wykopów nie nastąpi zmiana jakości

wody. Krótkotrwała, lokalna zmiana warunków hydrodynamicznych nie będzie miała wpływu na sąsiadujące tereny oraz na jakość wód podziemnych tego poziomu.

Zanieczyszczenie wód podziemnych może wystąpić na etapie realizacji poszczególnych zadań, szczególnie związanych z budową infrastruktury technicznej. Może to mieć miejsce w przypadku awarii sprzętu, co skutkować może przedostaniem się do wód substancji takich jak: olej, paliwo, płyn hydrauliczny. Z tego względu do prac powinien być dopuszczony jedynie sprawny sprzęt.

Zagrożeniem dla wód podziemnych może być również niewłaściwa organizacja prac oraz nieprawidłowe zagospodarowanie odpadów. Miejsca składowania materiałów pędnych, odpadów, czasowe bazy transportowe powinny być zabezpieczone w sposób uniemożliwiający wprowadzanie na teren prowadzonych prac zanieczyszczeń ropopochodnych.

Przy właściwej organizacji pracy, sprawnych (bez wycieków olejów i płynów eksploatacyjnych) maszynach budowlanych i odpowiednim zagospodarowaniu odpadów zagrożenie dla środowiska wodnego będzie mało prawdopodobne.

Realizacja zadań związanych z budową i modernizacją dróg powodować będzie zwiększoną ilość odprowadzanych do środowiska zanieczyszczonych wód opadowych i roztopowych w związku ze wzrostem powierzchni zabudowanej. Zmniejszeniu ulegnie retencja glebowa wód opadowych i skuteczność ich samooczyszczania w glebach.

Planowane przedsięwzięcia nie będą ograniczać możliwości spełnienia celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych określonych w Planie gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły.

Zapisy Programu dotyczące ochrony zasobów wodnych w efekcie długofalowym nie będą powodowały negatywnych oddziaływań na środowisko.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- prowadzenie robót budowlanych w sposób zapewniający ochronę wód,
- zabezpieczenia urządzeń, w których użytkowane są niebezpieczne dla środowiska wodnego substancje przed wyciekami,
- zapewnienie wykonawcom prac odpowiedniego zaplecza socjalnego,
- stosowanie rozwiązań technicznych umożliwiających oszczędne gospodarowanie wodą,
- stosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków z rozbudowanym systemem przelewowym zapewniają dobrą jakość wód wprowadzanych do gruntu.

9.7 Wpływ na powietrze

Oddziaływania pozytywne

Bezpośredni pozytywny wpływ na poprawę jakości powietrza będą miały przede wszystkim zadania związane obszarem interwencji I, których realizacja skutkować będzie ograniczeniem emisji powierzchniowej i komunikacyjnej.

Korzystnie na jakość powietrza wpłyną zadania związane z modernizacją systemów ogrzewania, wymianą kotłów w obiektach mieszkalnych, rozbudową sieci ciepłowniczej i gazowej.

Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii pozwoli zmniejszyć zużycie energii pozyskanej w sposób tradycyjny w gospodarstwach indywidualnych, który powoduje znaczne zanieczyszczenie powietrza. Najbardziej popularne jest wykorzystanie energii słonecznej – montaż kolektorów słonecznych i ogniw fotowoltaicznych w obiektach użyteczności publicznej oraz budynkach mieszkalnych. Inwestycje związane z montażem kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych na dachu/obiekcie budowlanym nie wymagają uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

Na terenie Gminy Cyców planuje się budowę farmy fotowoltaicznej. Wytwarzanie energii elektrycznej z fotowoltaiki zmniejsza szkodliwe oddziaływanie na środowisko, związane z wykorzystaniem konwencjonalnych źródeł energii. Zakłada się budowę instalacji o mocy 2 MW. W zależności od zajętej powierzchni i występowania terenów ochrony przyrody będzie określona kwalifikacja przedsięwzięcia zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2019 poz. 1839 ze zm.) i przeprowadzone postępowanie zgodnie z procedurami ooś w celu uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło i zrationalizowanie zużycia energii zostanie osiągnięte poprzez termomodernizację budynków.

O wielkości emisji liniowej decydują zanieczyszczenia z transportu powstające wzdłuż tras komunikacyjnych. Substancje emitowane z silników pojazdów wpływają na jakość powietrza szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg. Budowa nowych dróg oraz remonty i modernizacja infrastruktury drogowej pozwoli na podniesienie efektywności transportu drogowego na obszarze Gminy i skutkować będzie mniejszym obciążeniem środowiska typowymi emisjami z transportu (CO₂, SO₂, NO_x, Pb).

Pośrednie pozytywne oddziaływanie na powietrze przyniosą działania związane z racjonalną gospodarką odpadami, która przełoży się m.in. na ograniczenie zużycia energii do produkcji materiałów oraz likwidację spalania odpadów w gospodarstwach domowych. Również pozytywny wpływ na jakość powietrza będą miały nasadzenia drzew, które filtrując powietrze pobierają dwutlenek węgla a oddają niezbędny do życia tlen.

Pośredni pozytywny wpływ na jakość powietrza będzie miała edukacja ekologiczna.

Oddziaływania negatywne

Źródłem potencjalnych negatywnych oddziaływań na powietrze może być realizacja zadań z obszarów interwencji I, II, IV, V i VIII. Prace związane z wykonaniem zadań ze wskazanych obszarów będą miały wpływ na wielkość emisji i imisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz na poziom hałasu.

Pyły i gazy będą wprowadzane do atmosfery w wyniku prac budowlanych i modernizacyjnych, podczas składowania materiałów i surowców, wykonywania prac ziemnych, w tym przemieszczania mas ziemnych, czy spalania paliw w silnikach pojazdów, maszyn i urządzeń. W zależności od ilości wyemitowanych zanieczyszczeń i warunków pogodowych będzie kształtował się lokalny poziom imisji zanieczyszczeń powietrza. Realizowane prace budowlane będą też źródłem hałasu, wpływającym na lokalny klimat akustyczny.

Charakter tych oddziaływań będzie lokalny i krótkotrwały. Emisja spalin z maszyn budowlanych oraz emisja substancji pyłowych, których źródłem jest głównie unos z powierzchni pylących negatywnie oddziałuje na powietrze i ma bezpośredni związek z prowadzeniem robót budowlanych.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- stosowanie maszyn, urządzeń i pojazdów sprawnych technicznie o niskich wskaźnikach emisyjności,
- wyłączenie silników pojazdów w czasie przestojów i przerw w pracy,
- zwilżanie powierzchni ziemi ograniczające pylenie spowodowane pracą maszyn i urządzeń,
- ograniczanie stosowania paliw wysokoemisyjnych,
- uwzględnianie w projektach rozwiązań technicznych skutecznie ograniczających emisję,
- uwzględnianie w projektach rozwiązań o wysokiej efektywności energetycznej,
- magazynowanie materiałów sypkich pod przykryciem.

9.8 Wpływ na powierzchnię ziemi

Oddziaływania pozytywne

Na zmniejszenie ilości zanieczyszczeń deponowanych w glebie wpłynie rozwój technologii niskoemisyjnych. Zastosowane technologie oparte głównie na wzroście efektywności energetycznej i zastosowaniu odnawialnych źródeł energii wpłyną na ograniczenie zmian powierzchni ziemi, zmniejszenie zanieczyszczeń gleb oraz spowolnienie jej degradacji.

Poprawa jakości gleb nastąpi również w skutek modernizacji i rozbudowy sieci kanalizacyjnej poprzez ograniczenie przedostawania się zanieczyszczeń do gleb.

Pośredni pozytywny wpływ na jakość gleb będą miały zadania związane z edukacją ekologiczną.

Oddziaływania negatywne

Potencjalne negatywne oddziaływanie realizacji planowanych zadań w obszarze oddziaływania na powierzchnię ziemi, może wystąpić w związku z realizacją zadań z następujących obszarów interwencji: I, II, IV, V.

Wpływ realizacji zadań związanych z budową infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, sieć ciepłownicza i gazowa) ograniczy się do etapu realizacji. Realizacja planowanych zadań spowoduje zmiany ukształtowania powierzchni ziemi w związku z wykonywaniem wykopów, gromadzeniem i przemieszczaniem mas ziemnych. Przemieszczanie mas ziemnych powoduje mieszanie warstw gleby, co może negatywnie wpłynąć na jej wartość produkcyjną w przypadku gleb użytkowanych rolniczo. Powierzchnia ziemi w fazie realizacji inwestycji będzie miejscem gromadzenia surowców i materiałów wykorzystywanych w procesie budowy, a także będzie miejscem pracy i postoju maszyn, urządzeń i pojazdów. Wykorzystywanie powierzchni ziemi na potrzeby realizowanych inwestycji może spowodować jej zanieczyszczenie. Prace budowlane winny być prowadzone z uwzględnieniem konieczności oszczędnego korzystania z terenu i minimalnego przekształcenie jego powierzchni. Wykonawcy robót są zobowiązani do takiej organizacji placu budowy, aby zminimalizować skutki działalności ekip budowlanych.

Wpływ farmy fotowoltaicznej na powierzchnię terenu wynika z zajęcia terenu pod panele fotowoltaiczne. Z reguły konstrukcja pod panele fotowoltaicznej jest mało zagęszczona, oparta na fundamentach punktowych, pale podczas montażu są wbijane bezpośrednio do gruntu. Budowa farmy fotowoltaicznej nie wymaga zatem robót gruntowych i wylewania fundamentów.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- ograniczenie do niezbędnego minimum przekształceń powierzchni terenu,
- zdjęcie warstwy próchnicznej gleby przed wykonaniem wykopów i jej rozplantowanie po zakończeniu prac budowlanych,
- odpowiednie rozplanowanie miejsc magazynowania surowców, materiałów i odpadów,
- eliminowanie praktyk magazynowania surowców, materiałów i odpadów na powierzchni ziemi
- selektywne zbieranie i gromadzenie odpadów w pojemnikach uniemożliwiających przedostanie się ich składników do ziemi,
- stosowanie sprawnych maszyn, urządzeń i pojazdów oraz ich bezpieczne serwisowanie.

9.9 Wpływ na krajobraz

Oddziaływania pozytywne

Określenie oddziaływań na krajobraz jest trudne, gdyż podlega subiektywnym gustom. Pozytywne oddziaływania na krajobraz w głównej mierze występować będą na terenach zmienionych przez człowieka. Pozytywny wpływ na ten komponent mogą mieć inwestycje z zakresu termomodernizacji, które poza zmniejszeniem ilości energii cieplnej zużywanej w budynku skutkują, poprzez ocieplenie ścian zewnętrznych, odświeżeniem budynku i nadaniem mu estetycznego wyglądu.

Nowym elementem w krajobrazie będzie planowana farma fotowoltaiczna. Jej wpływ na krajobraz uzależniony będzie od lokalizacji. Najbardziej korzystna jest budowa tego typu obiektów na terenach zindustrializowanych, już zdegradowanych i zabudowanych przez człowieka, albo terenach rolnych. Ze względu na stosunkową niewielką wysokość konstrukcji planowana farma nie będzie ona stanowić dominanty w lokalnym krajobrazie i nie będzie wywierać negatywnego wpływu na krajobraz kulturowy.

Oddziaływania negatywne

Źródłem potencjalnych negatywnych oddziaływań na krajobraz może być realizacja zadań w obszarach interwencji: I, II, IV, V, VIII.

Czasowe oddziaływanie, związane z etapem realizacji, związane będzie z rozbudową sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej. Wiąże się ono głównie z urządzaniem placów budowy, przemieszczaniem mas ziemnych, gromadzeniem surowców i materiałów na potrzeby budowy oraz wytwarzanych odpadów.

Stały wpływ na krajobraz będą miały zadania związane z budową i remontem dróg, budową ścieżek rowerowych (obszary interwencji: I, II, VII). Wytyczenie nowych inwestycji liniowych powodować będzie rozdrobnienie struktury przestrzennej krajobrazu i fragmentację ekosystemów.

Negatywny wpływ na krajobraz związany jest najczęściej z prowadzeniem inwestycji związanych z budową różnego rodzaju obiektów na terenach pozamiejskich, gdyż w wyniku ich realizacji na stałe zmieniony zostaje krajobraz. Oddziaływanie negatywne na krajobraz mają wszystkie inwestycje zajmujące przestrzeń, jeśli względy krajobrazowe nie będą wzięte pod uwagę na etapie planowania, a następnie realizacji inwestycji. Takie działanie może pociągać za sobą konieczność zmiany charakteru danego terenu, z wycinką drzew, czy wykonywaniem nasypów i wykopów, co powoduje ingerencję w naturalny charakter terenów.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- odpowiednie planowanie inwestycji, uwzględniające konieczność wkomponowania planowanych obiektów w istniejący krajobraz,
- skracanie okresu magazynowania surowców, materiałów i odpadów,

- stosowanie materiałów dobrze komponujących się z otoczeniem,
- wybór kolorystyki eksponowanych obiektów dobrze komponującej się z cechami krajobrazu,
- usytuowanie dużych obiektów w sposób nie przesłaniający wartościowych dominant krajobrazowych.

9.10 Wpływ na klimat

Oddziaływania pozytywne

Na modyfikację klimatu lokalnego, szczególnie w odniesieniu do emisji ciepła czy ograniczenia niekorzystnego efektu wyspy ciepła i smogu, wpływ będzie miało ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Oddziaływania negatywne

Niewielkie oddziaływania negatywne planowanych zadań na klimat dotyczyć będzie etapu realizacji. Wiążą się one przede wszystkim z zużyciem paliw i energii elektrycznej. Zużycie paliw i energii będzie źródłem emisji gazów cieplarnianych o udowodnionym negatywnym wpływie na zmiany klimatyczne, które przejawiają się m.in. zwiększeniem intensywności występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych.

Zmiany w układach zabudowy mogą mieć wpływ na klimat lokalny tego obszaru. Może to spowodować na przykład wymuszenie lokalnych warunków przewietrzania tego terenu, może mieć wpływ na warunki termiczne, ponieważ przy wypełnianiu wolnych od zabudowy terenów, powiększać się będą powierzchnie pokryte betonem, asfaltem, czy innymi materiałami budowlanymi, zmieniać się będzie albedo dla tych terenów.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- uwzględnianie w projektach rozwiązań technicznych skutecznie ograniczających emisję,
- wybór rozwiązań o niskich wskaźnikach emisyjności,
- racjonalne gospodarowanie energią elektryczną i ciepłą.

9.11 Wpływ na klimat akustyczny

Oddziaływania pozytywne

Realizacja zadań w zakresie przebudowy, remontów i budowy dróg spowoduje redukcję poziomu hałasu w granicach Gminy. Poprawa jakości szlaków komunikacyjnych wiązać się może z większym natężeniem ruchu pojazdów, ale i lepszą przepustowością. Emisja hałasu, nie będzie kumulowała się w miejscach, gdzie ruch jest spowolniony (skrzyżowania dróg), a rozłoży się równomiernie wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Zwiększenie udziału komunikacji rowerowej pośrednio wpłynie na zmniejszenie emisji hałasu i poprawę klimatu akustycznego w sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych.

Oddziaływania negatywne

Oddziaływania negatywne będą miały charakter krótkotrwały i chwilowy. Negatywne oddziaływania na klimat akustyczny mogą zaistnieć w czasie budowy jak i eksploatacji nowych elementów drogowych (budowa i przebudowa dróg), oraz na etapie realizacji takich zadań jak: budowa elementów liniowych infrastruktury technicznej (m.in. modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej), prac budowlanych związanych z termomodernizacją obiektów. Etap budowy związany jest z intensyfikacją prac wykonywanych przez ciężki sprzęt budowlany, który może generować ponadnormatywny hałas, jednak będzie on miał charakter lokalny i nie powinien wpłynąć znacząco na przekroczenie dopuszczalnych norm dla terenów objętych ochroną akustyczną zgodnie z przepisami odrębnymi. Również zabiegi pielęgnacyjne terenów zielonych mogą generować hałas. Jednak oddziaływanie to także będzie krótkotrwałe i chwilowe.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- zastosowanie wokół obiektów uciążliwych odpowiednio szerokich pasów zieleni o zróżnicowanej wysokości tak, aby zapewnić maksymalne wartości pochłaniania i odbijania fali akustycznej.
- stosowanie barier akustycznych na etapie realizacji konkretnych inwestycji.

9.12 Wpływ na zasoby naturalne

Oddziaływania pozytywne

Na zmniejszenie zużycia węgla (nieodnawialnego źródła energii) wpłynie realizacja zadań z obszaru interwencyjnego I.

Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy, wymiana systemów grzewczych w obiektach użyteczności publicznej, w sektorach komunalnych i w budynkach należących do osób prywatnych oraz wszystkie zadania związane z termoizolacją obiektów.

Na obniżenie zużycia energii elektrycznej pozwoli wymiana energochłonnego oświetlenia na lampy energooszczędne (np. typu led) w oświetleniu ulicznym, na terenach wiejskich montaż oświetlenia ulic z wykorzystaniem nośników OZE.

Oddziaływania negatywne

Zadania wskazane w POŚ wymagać będą na etapie realizacji zużycia surowców i materiałów, w tym wody, energii, paliw, surowców mineralnych, produktów i półproduktów, głównie materiałów budowlanych i surowców metalicznych. Skala oddziaływania będzie

uzależniona od rozmiaru planowanych działań i sposobu gospodarowania wykorzystywanymi surowcami i materiałami (oszczędności surowcowej i energetycznej).

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- racjonalne wykorzystanie zasobów.

9.13 Wpływ na gospodarkę odpadami

Oddziaływania pozytywne

Prowadzona edukacja ekologiczna skutkować będzie wzrostem świadomości mieszkańców na temat sposobu selektywnego gromadzenia odpadów, zapobieganiu powstawaniu odpadów, szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest stanowi w ostatnich latach priorytet w walce z odpadami niebezpiecznymi ze względu na zagrożenie zdrowia ludzi i ochronę środowiska. Wdrażanie Programu usuwania wyrobów zawierających azbest pozwoli na bezpieczny sposób unieszkodliwiania tego odpadu.

Oddziaływania negatywne

Planowane przedsięwzięcia będą źródłem powstawania odpadów, głównie budowlanych i rozbiórkowych, w tym odpadów niebezpiecznych. Wielkość oddziaływania będzie uzależniona od efektywności systemu selektywnego gromadzenia wytwarzanych odpadów i dalszego gospodarowania nimi.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

- sprawne przekazywanie odpadów podmiotom uprawnionym do dalszego gospodarowania nimi,
- zlecenie prac związanych z usuwaniem odpadów firmom specjalistycznym.

9.14 Wpływ na zabytki

Oddziaływania pozytywne

Realizacja wszystkich zadań zmierzających do poprawy stanu powietrza atmosferycznego korzystnie wpłynie na stan zabytków. Dotyczy to zarówno zadań prowadzących do zmniejszenia niskiej emisji jak i zadań, które pozwolą na obniżenie emisji liniowej Zanieczyszczenia powietrza powodowane przez NO₂ i SO₂ powodują korozję materiałów budowlanych. Zmniejszenie ilości zanieczyszczeń ograniczy niszczenie fasad zabytkowych budynków.

Również zadania dotyczące minimalizacji uciążliwości związanych z hałasem komunikacyjnym i drganiami, będą korzystne dla budynków, w tym obiektów zabytkowych,

ponieważ wpłyną na zmniejszenie negatywnego oddziaływania drgań i wibracji, które mogą powodować ich uszkodzenie.

Usprawnienie układu komunikacyjnego zwiększy dostępność turystyczną Gminy, tak zewnętrzną jak i wewnętrzną ułatwiając tym samym dotarcie potencjalnym zwiedzającym do poszczególnych obiektów.

Oddziaływania negatywne

Potencjalny negatywny wpływ planowanych przedsięwzięć na zabytki będzie uzależniony od ich położenia względem obiektów objętych rejestrem lub ewidencją zabytków. Nie można wykluczyć negatywnych oddziaływań fazy realizacyjnej na stan techniczny istniejących zabytków w efekcie powodowanych wibracji i emisji gazów lub pyłów. Szczególny wpływ planowanych działań dotyczy inwestycji liniowych, których przebieg z dużym prawdopodobieństwem może sąsiadować z istniejącymi obiektami zabytkowymi. Skala oddziaływań będzie zależna m.in. od technologii wykonywania prac budowlanych, głównie prac ziemnych.

Wskazanie działań minimalizujących negatywne oddziaływanie:

– wszelkie prace należy prowadzić w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

9.15 Wpływ na dobra materialne

Oddziaływania pozytywne

Realizacja zadań w zakresie rozbudowy sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, ciepłowniczej, jak również przebudowy czy budowy dróg, będzie miała pozytywny wpływ na dobra materialne z uwagi na wzrost wartości nieruchomości posiadającej dobry dojazd i pełne uzbrojenie.

Pozytywny wpływ na dobra materialne będą miały prace związane z termomodernizacją obiektów – nastąpi poprawa stanu technicznego modernizowanych budynków.

Oddziaływania negatywne

Realizacja zadań wskazanych w POŚ może wymagać zmiany obecnego faktycznego sposobu zagospodarowania terenu i/lub ograniczać efektywność działalności gospodarczej w obszarach bezpośrednio sąsiadujących z terenami inwestycji, poprzez czasowe ograniczenie dostępności do obiektów produkcyjnych i wykorzystywanych na potrzeby świadczenia usług np. handlu.

10 Środki zapobiegające oraz ograniczające prawdopodobne negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze i krajobraz

Biorąc pod uwagę cel w jakim jest sporządzany i realizowany Program Ochrony Środowiska, należy uznać, że środkami zapobiegającymi negatywnemu oddziaływaniu na środowisko są w rzeczywistości rozwiązania zaproponowane w niniejszym dokumencie. Należy jednak pamiętać, że w wyniku realizacji zapisów tego dokumentu mogą powstać negatywne oddziaływania, o których mowa była w rozdziale wcześniejszym.

Adekwatnie do wskazanych negatywnych oddziaływań, przewiduje się przede wszystkim następujące środki zapobiegające, ograniczające oraz kompensujące negatywne oddziaływanie na środowisko:

- zapewnienie wysokiego poziomu przebiegu procedur oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć stanowiących praktyczny wymiar realizacji POŚ (działania administracyjne),
- ścisły nadzór merytoryczny nad prawidłową realizacją POŚ oraz miarodajny monitoring stanu środowiska, analiza wyników monitoringu oraz podejmowanie działań adekwatnych do otrzymanych wyników,
- zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z POŚ oraz zasadami ochrony środowiska,
- ścisła egzekucja zapisów określonych w decyzjach administracyjnych oraz w przepisach prawnych,
- konsolidacja informacji o stanie i ochronie środowiska,
- podejmowanie działań rekomendowanych w POŚ oraz prowadzenie procesów w taki sposób, by finalny produkt procesów spełniał rekomendowane przez POŚ wymagania,
- promowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych w ochronie środowiska, uwzględniających wymogi najlepszej dostępnej techniki oraz zasad dobrej praktyki i rzetelnej wiedzy technicznej i naukowej,
- cykl działań edukacyjnych dla społeczeństwa,
- wzmocnienie (finansowe, merytoryczne, sprzętowe, kadrowe) funkcji kontrolnej służb ochrony środowiska.

Realizacja POŚ nie przewiduje skutków czy oddziaływań środowiskowych wymagających przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej, w związku z czym nie przewiduje się podjęcia takich działań, choć można przypuszczać, że szczegółowe raporty oddziaływania na środowisko planowanych inwestycji będą wymagać podjęcia takich działań.

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach POŚ, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim na etapie budowy inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej tj. wodociągi i sieci kanalizacyjne.

Negatywne oddziaływanie ww. inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, ponieważ skala wywoływanych przez nie oddziaływań środowiskowych zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań i zastosowanych rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy, jak i w fazie eksploatacji inwestycji, także pozwoli istotnie ograniczyć te oddziaływania.

Do ogólnych działań ograniczających negatywne oddziaływanie należą w czasie realizacji inwestycji m. in.:

- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu, wegetacji, okresów lęgowych,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

W przypadku gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

Niemniej na obecnym etapie projektowania ogólnego dokumentu strategicznego POŚ nie przewiduje się zaistnienia szkód w środowisku wywołanych realizacją Programu, które wymagałyby kompensacji.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska jest dokumentem wspomagającym projekt tego dokumentu, gdyż wskazuje na ewentualne zagrożenia wynikające z niepełnej jego realizacji. Sugerowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach POŚ mają zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko. Proponowanie działań alternatywnych dla podanych rozwiązań nie ma zatem uzasadnienia z formalnego i ekologicznego punktu widzenia. Ponadto dokument ten ma charakter strategiczny i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych zadań.

Projekt Programu sporządzany jest przez Gminę Cyców, ale jego opracowanie opiera się także na współpracy i konsultacjach z podmiotami i instytucjami, które działają na terenie Gminy oraz jednostkami, które zgodnie ze swoimi kompetencjami opiniują lub uzgadniają projekt Programu. Tak więc w trakcie opracowywania Programu rozważane są alternatywne sposoby

rozwiązania kwestii ochrony środowiska na analizowanym terenie, a ostateczna wersja stanowi kompromis pomiędzy zamierzeniami władz jednostek oraz uwarunkowaniami przyrodniczymi i społeczno – gospodarczymi.

Skutki środowiskowe podejmowanych działań silnie zależą od lokalnych warunków środowiska. Dlatego przy realizacji nowych inwestycji, to znaczy na etapie projektowania inwestycji, należy rozważać warianty alternatywne, tak aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Jako warianty alternatywne przedsięwzięcia można rozważać: warianty lokalizacji inwestycji, warianty konstrukcyjne i technologiczne obiektów, warianty organizacyjne czy wariant niezrealizowania inwestycji (wariant 0). Ostatni wariant nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może również powodować konsekwencje środowiskowe.

11 Możliwe transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Gmina Cyców nie jest położona w obszarze przygranicznym, a realizacja ustaleń POŚ nie będzie źródłem niekorzystnych oddziaływań środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne.

12 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Dokonana ocena obecnego stanu środowiska na terenie Gminy Cyców wykazuje liczne problemy związane ze stanem środowiska. Przedsięwzięcia ujęte w POŚ dobrze odpowiadają na potrzeby środowiskowe. Brak realizacji POŚ pociągnąłby za sobą negatywne skutki w środowisku.

Wstęp i informacje o projekcie dokumentu

Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Cyców na lata 2022 – 2026. Celem opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko projektu POŚ, zgodnie z obowiązującymi przepisami i uzgodnieniami, jest kompleksowa analiza możliwego oddziaływania na poszczególne elementy środowiska przewidzianych w POŚ działań, ocena występowania oddziaływań skumulowanych i analiza możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych oraz potrzeby działań kompensacyjnych. Program obejmuje działania na lata 2022 – 2026. Dokument został sporządzony w 2021 i 2022 roku jako realizacja obowiązku wynikającego z zapisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.). Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji wyżej wymienionego projektu dokumentu, której elementem jest niniejsza prognoza, jest spełnieniem obowiązku prawnego wynikającego z dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko oraz zapewnia zgodność z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2022 poz. 1029 z późn. zm.).

Ocena zgodności POŚ z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym, regionalnym .

Z analizy podstawowych dokumentów UE związanych z POŚ można wnioskować, że realizuje on cele tych dokumentów w stopniu, w jakim pozwala jego zakres finansowy. Podobnie, na podstawie analiz stwierdzono, że cele i działania przewidziane w POŚ są zgodne z podstawowymi krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi.

Analiza i ocena istniejącego stanu środowiska

W oparciu o dostępne materiały zidentyfikowano główne problemy i zagrożenia środowiska w obszarze objętym POŚ, jak również określono jego aktualny stan. Analizą stanu środowiska objęto wszystkie jego elementy, a w szczególności: jakość powietrza atmosferycznego, zasoby wodne, ochronę przyrody, hałas, odpady, promieniowanie elektromagnetyczne (PEM), zasoby surowców naturalnych, gleby, poważne awarie.

Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia ocenianego dokumentu

Na podstawie analizy stanu środowiska, w Gminie zidentyfikowano problemy związane przede wszystkim z jakością powietrza, stanem wód powierzchniowych, ochroną przyrody, gospodarką odpadami i hałasem. Główną przyczyną złego stanu powietrza są przekroczenia poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń PM10 i benzo(a)pirenu. Poprawy wymaga również stan wód powierzchniowych. Stan wód na terenie Gminy Cyców wskazuje na konieczność uregulowania gospodarki wodno – ściekowej. Na terenach Gminy występują obszary o bogatych walorach przyrodniczych. Głównym ich zagrożeniem jest nasilająca się tendencja do ich zasiedlania i zagospodarowywania. W kwestii gospodarki odpadami należy zwiększyć udział odzysku oraz selektywnej zbiórki odpadów i wiedzę mieszkańców na temat segregacji odpadów. Problem stanowi również duża masa odpadów kierowanych do składowania. Ograniczenia wymaga uciążliwość akustyczna ze źródeł drogowych.

Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji POŚ

W przypadku braku realizacji POŚ dla Gminy Cyców może nastąpić pogorszenie stanu środowiska, szczególnie powietrza i wód powierzchniowych. Zważywszy na fakt, iż środowisko jest organizmem składającym się z powiązanych ze sobą komponentów przełoży się to na stan całego środowiska.

Analiza i ocena znaczących oddziaływań na środowisko

W ramach analiz oceniono szczegółowo możliwe oddziaływania wszystkich obszarów interwencji przewidzianych w Programie na poszczególne elementy środowiska, w tym na: ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne. Przy ocenie wykorzystano wypracowane kryteria oceny oddziaływania uwzględniające stan i największe problemy środowiska. Szczegółowe analizy zostały wykonane dla obszaru i kierunku interwencji, które mogą być realizowane w ramach POŚ.

Podsumowanie oddziaływań na powietrze

Największy pozytywny wpływ na jakość powietrza będą mieć działania podejmowane w ramach rozwoju OZE oraz racjonalnego gospodarowania energią. Pozytywnie na powietrze będą oddziaływać projekty związane z ograniczaniem niskiej emisji, poprzez wymianę systemów

grzewczych na niskoemisyjne. Ograniczenie zużycia energii nastąpi również za sprawą termomodernizacji budynków. Modernizacja dróg powinna skutkować zmniejszeniem zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza. Oddziaływania negatywne w większości przypadków mają charakter przejściowy i krótkotrwały najczęściej związany z fazą realizacji inwestycji (spaliny z maszyn budowlanych, pylenie z placów budów).

Podsumowanie oddziaływań na wody

Znaczące oddziaływanie pozytywne na jakość i ilość wód będzie mieć modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa, rozbudowa sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków. Działaniami, które pozytywnie wpłyną na wody są również m.in. prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Negatywne oddziaływanie skutkujące obniżeniem zwierciadła wód i zmianą stosunków wodnych może być związane z realizacją inwestycji infrastrukturalnych. Eksploatacja dróg wiązać się będzie z emisją do wód zanieczyszczeń.

Podsumowanie oddziaływań na różnorodność biologiczną, zwierzęta i rośliny, w tym na obszary Natura 2000

POŚ przewiduje realizację szeregu działań, które powinny przyczynić się do poprawy stanu przyrody, a należy do nich przede wszystkim: zachowanie lub odtwarzanie właściwego stanu siedlisk i gatunków obszarów chronionego krajobrazu i obszarów Natura 2000, zachowanie bioróżnorodności na terenach wiejskich z wykorzystaniem programów rolno-środowiskowych itp. Pośredni pozytywny wpływ przyniosą przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki niskoemisyjnej, gdyż poprzez zmniejszenie zanieczyszczeń w środowisku poprawią się warunki bytowania roślin i zwierząt. Duże zagrożenie wiąże się z rozwojem sieci drogowej, ponieważ prowadzić to może do przecinania struktur przyrodniczych, usuwania drzew i krzewów. Również wzrost ilości inwestycji wiązać się będzie z zajmowaniem nowych powierzchni, a tym samym zmniejszaniem powierzchni biologicznie czynnych.

Podsumowanie oddziaływań na krajobraz

Oddziaływania na krajobraz jest trudne do określenia ze względu na subiektywne podejście do tego zagadnienia. Pozytywnie na krajobraz wpływają działania w zakresie uporządkowania przestrzeni. Ponadto powinna nastąpić poprawa wartości krajobrazowych oraz walorów przyrodniczych poprzez termomodernizację budynków. Wszystkie działania inwestycyjne, które skutkują zajmowaniem przestrzeni pod nowe inwestycje, mogą mieć negatywny wpływ na krajobraz, w przypadku, jeśli względy krajobrazowe nie będą wzięte pod uwagę na etapie planowania, a następnie realizacji inwestycji. Wszelkie projekty infrastrukturalne powinny być przeprowadzone z dbałością o tradycyjną kompozycję krajobrazu, w której się znajdują (wielkość,

forma, kolorystyka budynków, identyfikacja wizualna niedominująca w krajobrazie). Negatywny wpływ na krajobraz może mieć usuwanie drzew i krzewów.

Podsumowanie oddziaływań na ludzi

Pozytywne oddziaływania na zdrowie człowieka będą związane z poprawą jakości powietrza, wód, gleb i środowiska przyrodniczego. Również usprawnienie gospodarki odpadami wpłynie pozytywnie na zdrowie mieszkańców. Zadbanie o wszystkie elementy środowiska, usunięcie z nich zanieczyszczeń, wpłynie nie tylko na jego ogólny stan i otoczenie, ale przede wszystkim na poprawę standardów życia ludzi (poprzez redukcję czynników chorobotwórczych bezpośrednio wpływających na ich życie i zdrowie). Ograniczenie zużycia konwencjonalnych źródeł energii bezpośrednio może się przyczynić do zmniejszenia zachorowań powodowanych złą jakością powietrza atmosferycznego. Pozytywny wpływ na zdrowie ludzi a także na stan finansowy budżetów domowych będą miały działania związane ze zwiększeniem efektywności energetycznej. Dodatkowo termomodernizacja wpłynie pozytywnie na poprawę komfortu cieplnego mieszkańców. Poprawa stanu dróg przyczyni się do poprawy jakości powietrza i klimatu akustycznego w Gminie, co korzystnie wpłynie na zdrowie ludzi. Rozdzielanie ruchu pieszego i rowerowego od pojazdów samochodowych, budowa bezkolizyjnych przejść skutkować będzie poprawą bezpieczeństwa na drodze. Zdecydowanie pozytywne i w dużej mierze bezpośrednio oddziaływanie na zdrowie i jakość życia człowieka będzie miało rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej. Na poprawę świadomości ekologicznej mieszkańców wpłynie promowanie odnawialnych źródeł energii oraz akcje z zakresu edukacji ekologicznej. Oddziaływania negatywne występować będą głównie na etapie realizacji inwestycji (roboty budowlane i związane z nimi utrudnienia w ruchu, emisja spalin i pyłów) i będą miały charakter krótkotrwały. W fazie eksploatacji uciążliwość będzie wynikała z emisji hałasu i wibracji.

Podsumowanie oddziaływań na powierzchnię ziemi, gleby i zasoby naturalne

Przez rozwój technologii niskoemisyjnych oraz zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń emitowanych do powietrza z transportu nastąpi ograniczenie emisji i deponowania zanieczyszczeń w glebie. Rozwój sieci kanalizacyjnej zapobiegnie niewłaściwemu gospodarowaniu ściekami, które zagrażają jakości gleb. Działania inwestycyjne wpłyną negatywnie na zmiany w rzeźbie terenu oraz wzrost powierzchni uszczelnionych.

Podsumowanie oddziaływań na zabytki i dobra materialne

Pośredni pozytywny wpływ na zabytki będzie miało ograniczenie zanieczyszczeń powietrza, które powodują niszczenie budowli. Pozytywny wpływ na budynki będzie również miała ich termomodernizacja, która oprócz poprawy energochłonności powoduje zabezpieczenie przed niszczeniem. Większość negatywnych oddziaływań związana będzie z pracami modernizacyjnymi, podczas których może dojść do bezpośrednich mechanicznych uszkodzeń obiektów.

Wskazania działań minimalizujących i kompensujących oddziaływanie negatywne oraz inne możliwe warianty

W przypadku wystąpienia oddziaływań negatywnych danego działania na środowisko zaproponowano sposoby ich zapobiegania i ograniczania. Do najczęściej pojawiających się możemy zaliczyć dostosowywanie terminów prac do okresów lęgowych, stosowanie sprzętu powodującego jak najmniejsze zanieczyszczenie środowiska, sprawne przeprowadzenie prac, minimalizacja powstających odpadów.

Monitoring skutków realizacji POŚ

POŚ określa zasady oceny i monitorowania efektów jego realizacji. W dokumencie zaproponowano wskaźniki ilościowe i jakościowe, które powinny pozwolić określić stopień realizacji poszczególnych działań. Ocena realizacji POŚ na podstawie wyznaczonych wskaźników wymaga dobrej współpracy wszystkich zaangażowanych instytucji i jednostek administracyjnych.

13 Wykaz skrótów

BaP	benzo(a)piren
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	główny zbiornik wód podziemnych
JCWP	jednolite części wód powierzchniowych
JCWpd	jednolite części wód podziemnych
KZGW	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
MŚ	Ministerstwo Środowiska
OZE	odnawialne źródła energii
PEM	pole elektromagnetyczne
PM10	pył zawieszony o średnicy ziaren do 10 mikrometra
PM2,5	pył zawieszony o średnicy ziaren do 2,5 mikrometrów
POŚ	program ochrony środowiska
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

14 Spis tabel

TABELA 1	GLÓWNE CELE I KIERUNKI POŚ.....	10
TABELA 2	KLASYFIKACJA STREFY LUBELSKIEJ WG KRYTERIUM OCHRONY ZDROWIA I ROŚLIN	22
TABELA 3	JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY CYCÓW ORAZ ICH STAN WG PLANU GOSPODAROWANIA WODAMI NA OBSZARZE DORZECZA WISŁY	27
TABELA 4	OCENA STANU JEDNOLITEJ CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH ŚWINKA BEZ DOPIŁYWU SPOD KOBYŁKI RW20001724569	28
TABELA 5	OCENA STANU JCWPD.....	28
TABELA 6	WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY NA TERENIE GMINY CYCÓW	39
TABELA 7	WYBRANE KRYTERIA OCENY WPŁYWU POŚ	47
TABELA 8	CHARAKTER PRAWDOPODOBNYCH ODDZIAŁYWAŃ – OZNACZENIA	48
TABELA 9	WYKAZ ZASTOSOWANYCH WSKAŹNIKÓW I ICH SKRÓTÓW	48
TABELA 10	PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CYCÓW NA LATA 2022 – 2026	49